

ΕΛΕΥΘΕΡΑ

ΜΗΝΟΝ ΕΠΙΣΤΗ-
ΜΟΝΙΚΟΝ ΠΕΡΙΟ-
ΔΙΚΟΝ, ΕΠΙΣΗΜΟΝ
ΕΡΓΑΝΟΝ ΤΩΝ ΕΛ-
ΛΗΝΙΔΩΝ ΜΑΙΩΝ

18

ΕΥΧΟΣ

ΕΚΔΟΣΙΣ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΩΝ ΜΑΙΩΝ ΑΘΗΝΩΝ
ΦΙΕΡΩΜΕΝΗ ΕΙΣ ΜΝΗΜΗΝ ΕΛΕΝΑΣ ΕΛ. ΒΕΝΙΖΕΛΟΥ

“ΕΛΕΥΘΩ,, ΔΙΜΗΝΟΝ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ
ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΟΡΓΑΝΟΝ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΔΩΝ ΜΑΙΩΝ
ΓΡΑΦΕΙΑ : ΖΑΧΑΡΑΤΟΥ 17 (ΜΑΙΕΥΤΗΡΙΟΝ “ΜΑΡΙΚΑ ΗΛΙΑΔΗ,,) - ΑΘΗΝΑΙ

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Π. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ, Λ. ΚΥΡΙΑΚΗΣ, Γ. ΠΑΓΚΑΛΟΣ

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΥΛΗΣ ΔΗΜΗΤΡΑ ΠΑΤΡΙΝΟΥ ΔΙΠΛΩΜΑΤΟΥΧΟΣ ΜΑΙΑ
ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ “ΑΣΥΛΟΝ ΑΝΙΑΤΩΝ,,

ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ Χ. ΚΑΣΔΑΓΛΗ

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ : ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ, ΕΤΗΣΙΑ ΔΡΧ. 70, ΕΞΑΜΗΝΟΣ ΔΡΧ. 40, ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΔΟΛ. 5. ΤΟ ΦΥΛΛΟΝ ΔΡΧ. 12
ΕΤΟΣ Γ', ΑΡΙΘ. ΦΥΛΛΟΥ 18 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ-ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 1960

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΔΟΜΙΝΗ Ν. ΣΑΡΡΗ, Είς μνήμην τῆς ἀλησμονήτου Ἰδρυτρίας.....	Σελ. 1
Π. Π. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ, Μνήμη Ἑλενας Ἐλευθερίου Βενιζέλου.....	» 3
ΕΛΕΝΑΣ ΕΛ. ΒΕΝΙΖΕΛΟΥ, «Υπὸ τὴν σκιὰν τοῦ Βενιζέλου».....	» 5
«ΤΟ ΒΗΜΑ», Ἐπὶ τῷ θανάτῳ τῆς.....	» 16
† Ο ΣΑΜΟΥ ΕΙΡΗΝΑΙΟΣ, Ἐπιμνημόσυνος λόγος εἰς τὴν Ἑλεναν Βενιζέλου.....	» 17
Ι. ΚΥΡΙΑΚΟΥ, Ἀπότισις φόρου τιμῆς καὶ εὐγνωμοσύνης.....	» 19
ΧΑΡΑ ΒΟΓΙΑΤΖΑΚΗ, Μία σκιαγραφία.....	» 20
Τὰ ἐγκαίνια τοῦ Μαιευτηρίου.....	» 22
Ἐνα ἀληθινὸ παλάτι γιὰ τίς γυναῖκες καὶ τὰ παιδιὰ τῶν πτωχῶν τάξεων.....	» 25
ΑΓΓΕΛΟΥ ΤΣΟΥΚΑΛΑ, Ἐπιμνημόσυνος λόγος.....	» 29

ΕΛΕΥΘΕΡΩ

ΕΙΣ ΜΝΗΜΗΝ ΤΗΣ ΑΛΗΣΜΟΝΗΤΟΥ ΙΔΡΥΤΡΙΑΣ

Ἡ μεγάλη Ἑλληνὶς Ἑλενα Ἐλευθερίου Βενιζέλου ἀπέθανε τὴν 7ην Σεπτεμβρίου 1959 εἰς Παρισίους. Τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον τοῦ Μαιευτηρίου «Μαρίκα Ἡλιάδη» καὶ τῆς Σχολῆς Μαιῶν «Βιργινία Σκυλίτση» δι' ἐκτάκτων καὶ κανονικῶν αποφάσεών του ἔλαβε τὰ ἀκόλουθα μέτρα ὅπως τιμῆσῃ τὴν μνήμην τῆς ἀλησμονήτου Ἰδρυτρίας καὶ ἰσοβίου Προέδρου του διὰ τὰ διατηρηθῆ ἡ ἀνάμνησίς Της ζωηρὰ καὶ εἰς τὸ διηνεκές.

- α) Ἡ Προεδρεύουσα τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου μετέβη εἰς Παρισίους ἵνα παρευρεθῆ κατὰ τὴν κηδεῖαν Της, διὰ τὸν αὐτὸν δὲ σκοπὸν ἀπεστάλη, ἐξόδοις τοῦ Ἰδρύματος, ἀντιπροσωπεῖα ἀποτελουμένη ἀπὸ τὴν Διευθύνουσαν καὶ τέσσαρας Μαίας.
- β) Ἐβαπτίσθησαν ὁμαδικῶς εἰς τὸν Ἱερὸν Ναὸν τοῦ Ἰδρύματος ἑπτὰ θήλα νεογνὰ γεννηθέντα ἀμέσως μετὰ τὸ λυπηρὸν ἄγγελμα καὶ εἰς τὰ ὅποια ἐδόθη τὸ ὄνομα Ἑλενα. Ὡς ἀνάδοχοί των παρέστησαν ἐν μέλος τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου, ἐν μέλος τῆς Ἐφορευτικῆς Ἐπιτροπῆς Κυριῶν καὶ πέντε ὡς ἀντιπρόσωποι ὄλων τῶν κλάδων τοῦ προσωπικοῦ τοῦ Ἰδρύματος.
- γ) Διετέθη εἰς μνήμην Ἑλενας Βενιζέλου ποσὸν 10.000 δραχμῶν ὑπὲρ τοῦ Ταμείου Ἀπόρων Μητέρων τοῦ Ἰδρύματος.
- δ) Διεμορφώθη ἐντὸς τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ τοῦ Ἰδρύματος κρύπτη, εἰς τὴν ὁποίαν ἐναπετέθη ἡ μεταφερθεῖσα ἐκ Παρισίων, συμφώνως τῇ ἐπιθυμίᾳ τῆς Μεγάλης Ἑλληνίδος, καρδία Αὐτῆς.
- ε) Μετωνομάσθη ἐπισήμως ἡ παρὰ τὸ Μαιευτήριον πλατεῖα, εἰς πλατεῖαν Ἑλενας Ἐλ. Βενιζέλου. Ἡ μετονομασία καὶ ἡ ἀποκάλυψις τῆς πρὸς τοῦτο ἐντοιχισθείσης πλακὸς ἐγένετο ὑπὸ τοῦ Δημάρχου Ἀθηναίων ἐν ἐπ.σήμεω τελετῇ τὴν 8ην Νοεμβρίου 1959, ταύτην δὲ ἐπηκολούθησεν ἀπονομὴ διπλωμάτων εἰς τὰς ἀποφοιτησάσας κατὰ τὸ ἔτος 1959 μαθητρίας τῆς Σχολῆς Μαιῶν «Βιργινία Σκυλίτση».

- ς) Καθωρίσθη ὑπὸ τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου ὅπως αἱ 21η Μαΐου (ἑορτὴ τῶν Ἁγίων Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης) καὶ 15η Δεκεμβρίου (ἑορτὴ τοῦ Ἁγίου Ἐλευθερίου) θεωρῶνται ὡς ἡμιαργίαι διὰ τὸ προσωπικὸν τοῦ Ἰδρύματος, ἡ δὲ 7η Σεπτεμβρίου (ἡμέρα θανάτου τῆς Ἰδρυτοῦ) ὡς ἀργία.
- ζ) Ἀνετέθη εἰς τὸν ζωγράφον κ. Φέρτην ἢ φιλοτέχνησις προσωπογραφίας τῆς Ἰδρυτοῦ, ἣτις θέλει ἀναρτηθῆ εἰς τὴν Αἴθουσαν τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου.
- η) Ἀνετέθη εἰς τὸν Καθηγητὴν κ. Τόμπρον ἢ φιλοτέχνησις προτομῆς τῆς Ἰδρυτοῦ, ἣτις θέλει τοποθετηθῆ εἰς εἰδικῶς πρὸς τοῦτο κατασκευασθησόμενον κηπᾶριον εἰς τὸν πρὸ τῆς κυρίας εἰσόδου τοῦ κεντρικοῦ κτιρίου τοῦ Ἰδρύματος χῶρον. Τὰ ἀποκαλυπτῆρια τῆς προτομῆς θέλουν λάβει χώραν τὴν 7ην Σεπτεμβρίου 1960, πρώτην ἐπέτειον τοῦ θανάτου Της.
- θ) Τὴν δαπάναις τοῦ Ἰδρύματος ἔκδοσιν εἰδικοῦ τεύχους τοῦ Ἐπιστημονικοῦ Περιοδικοῦ «Ἐλευθῶ», τὸ ὁποῖον νὰ περιλάβῃ ἐνδιαφέροντα στοιχεῖα ἀπὸ τὴν ζωὴν καὶ τὸ ἔργον τῆς ἐκλιπούσης μεγάλης Ἑλληνίδος.

Εἰς ἐκτέλεσιν τῆς τελευταίας ὡς ἄνω ἀποφάσεως ἐκδίδεται τὸ παρὸν τεύχος, καὶ ἐπιθυμῶ νὰ εὐχαριστήσω ἐκ μέρους τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου ἰδιαίτερος τὸν Σύλλογον τῶν Ἐπιστημόνων Μαιῶν Ἀθηνῶν τόσον διὰ τὴν ἀπὸ πάσης ἀπόψεως περιποιημένην καὶ ὠραίαν ἔκδοσιν τοῦ τεύχους ὅσον καὶ διότι ὁ ὡς ἄνω Σύλλογος ἀπεφάσισεν ὅπως ἡ ἔκδοσις τοῦ τεύχους γίνῃ δαπάναις του, ἐν τῇ ἐπιθυμίᾳ ὅπως προσφέρῃ οὗτος, ὡς ἐν τῇ σχετικῇ ἀποφάσει τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου του ἀναφέρεται, ἐν ἐλάχιστον δειγμαβαθυτάτης ἐκτιμήσεως πρὸς τὸ πρόσωπον τῆς Μεγάλης Δωροητοῦ, ἡ ὁποία διὰ τοῦ ἔργου της ὠφέλησε τὴν Μητέρα, τὸ Παιδί, ἀλλὰ καὶ αὐτὸ τοῦτο τὸ ἐπάγγελμα τῆς Ἐπιστήμονος Μαίας.

Ἐπιθυμῶ τέλος ὅπως εὐχαριστήσω θερμῶς ἐκ μέρους τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τὸν κ. Ἐλευθέριον Κοτσαρίδαν, ὁ ὁποῖος εἶχε τὴν καλωσύνην νὰ συντάξῃ τὸ τόσον ὠραῖον ἱστορικὸν τῆς Ἑλενας Ἐλευθερίου Βενιζέλου καὶ νὰ προσφέρῃ τὴν ἐργασίαν του ταύτην εἰς μνήμην Της.

ΔΟΜΙΝΗ Ν. ΣΑΡΡΗ

Πρόεδρος τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου
τοῦ Μαιεντηρίου «Μαρίκα Ἡλιάδη»

ΜΝΗΜΗ ΕΛΕΝΑΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΥ ΒΕΝΙΖΕΛΟΥ

Ἡ πρώτη γνωριμία μας με τὴν ἐκπληκτικὴν αὐτὴν γυναικειάν φυσιογνωμίαν συνέβη, ὅταν, νεαροὶ συνεργάται τοῦ Ἰδρυματός Της, τὴν εἶδαμε νὰ τὸ ἐπισκέπτεται, πολὺ μετὰ τὰ γεγονότα τοῦ 1933 καὶ 1935. Εἶχε πῖε τὸ ποτήριον τῆς πικρᾶς ἀγνωμοσύνης μέχρι τρυγός, εἶχεν ἴδει τὸν μέγαν σύζυγόν Της ἀπερχόμενον τοῦ κόσμου τούτου ἐν ἐξορίᾳ, καὶ ἐπίστευε τὴν Ἑλλάδα ὁμοιοῦσαν πλέον, ὑπὸ μίαν Κυβέρνησιν ἣτις δὲν συνεχῶρει ἀναμοχλεύσεις παθῶν τοῦ παρελθόντος. Καὶ κατήλθεν εἰς τὴν Πατρίδα σιωπηλῆ, μετριόφρων, σχεδὸν ἀφανής.

Εἰς τὸ ἐλάχιστον διάστημα τῆς παραμονῆς Της ἐδῶ, τὸ μοναδικὸν Της ἐνδιαφέρον ἦτο διὰ τὸ Μαιευτήριον. Καθὼς δὲν τὴν ἐγνωρίζαμε παρὰ μόνον ἀπὸ τὸν θρόνον τοῦ δεσμοῦ Της πρὸς τὸν Ἐλευθέριον Βενιζέλον, τοῦ πλούτου Της καὶ τῆς φιλανθρωπίας Της, ἀνεμέναμε μετὰ πολλῆς νεανικῆς περιεργείας τὴν πρὸς αὐτὸ ἐπίσκεψίν Της. Καὶ ἐπιστεῦαμεν ὅτι ἡ ἐμφάνισις Της θ' ἀνταπεκρίνετο πρὸς τὴν κατ' ἰδέαν εἰκόνα, τὴν ὁποίαν εἶχαμε πλάσει δι' Αὐτὴν. Ἄλλ' ἡ πραγματικότης ἦτο ἄλλη. Τὸ μεγαλεῖον Της εὐρίσκετο εἰς τὴν ἀπλότητά Της. Πλήρης προσηνείας, μᾶς ἐθώπευσεν ὅλους μετὰ τὸ χαμόγελόν Της. Καὶ εὔρε, σχεδὸν διὰ τὸν καθένα μας, δύο λόγια στοργικά, δύο ἀφορμὰς ἐνδιαφέροντος, δύο ἐκδηλώσεις ψυχικῆς προσπελάσεως. Ἄλλὰ πίσω ἀπὸ τὰ μεγάλα γυαλιά Της τὸ ἀεικίνητον βλέμμα Της ἐπιπτε παντοῦ, εἰσέδουε παντοῦ, παρηκολούθει τὰ πάντα, ἐνῶ δύο ἄδραι ρυτίδες εἰς τὸ μέτωπόν Της ἐπρόδιδον τὴν σκέψιν, ἡ ὁποία ἀνεφαίνετο μετὰ γοργότητα καὶ ἔντασιν εἰς τὰ νοητικά Της κέντρα. Ἔτσι, ἡ ὀλιγόλεπτος παρουσία Της ἐκεῖνο τὸ μακρυνὸ πρῶνιν εἰς τὸ Μαιευτήριον ἀπετυπώθη

εἰς τὴν μνήμην μας διὰ παντός—εἶχαμε τὴν τύχην νὰ ἴδωμεν μίαν ἀπὸ τὶς αὐθεντικώτερες Ἑλληνίδες ἀρχόντισσες, ἡ ὁποία μετὰ τὴν προσωπικότητά Της καὶ τὴν γενναιοδωρίαν Της ἐγράψεν ἱστορίαν εἰς τὸν Τόπον.

Συνηντήθημεν ἐκ νέου μετὰ τὴν ἀείμνηστον Ἑλενα Βενιζέλου μετὰ πολλὰ ἀπὸ τότε ἔτη, εἰς τὸ Λονδίνον, ὅπου μᾶς ἔκαμε τὴν τιμὴν νὰ μᾶς καλέσῃ πλειστάκις πλησίον Της, διὰ ν' ἀκούῃ μετὰ θερμὸν ἐνδιαφέρον ἱστορικὰ τῶν δραματικῶν ἐτῶν τοῦ Πολέμου καὶ τῆς Κατοχῆς. Ἐζήτηε πληροφορίας διὰ πρόσωπα καὶ πράγματα καὶ ἡγωνία πραγματικῶς διὰ τὴν τύχην τοῦ Μαιευτηρίου. Ἐβλεπε κανεὶς ὅτι τὸ ἐθεώρει ὡς κάτι περισσότερον ἀπὸ ἓνα φιλανθρωπικὸν Ἰδρυμα, συσταθὲν δαπάναις Της, ἔστω, καὶ ἐπερίμενε πάντοτε τὴν στιγμὴν ποῦ θὰ ἐπληροφορεῖτο τὴν ἀπελευθέρωσίν του ἀπὸ τῶν ἀναγκαστικῶν ἐπιτάξεων καὶ τὴν ἀπόδοσίν του εἰς τὸν σκοπὸν διὰ τὸν ὁποῖον τὸ εἶχεν Ἐκεῖνη προορίσει. Καὶ ἐκ παραλλήλου πρὸς τὰς συζητήσεις διὰ τὸ Μαιευτήριον, ὁ μνημονεύων ἐνταῦθα τὰς στιγμὰς ἐκείνας εἶχεν ἀπείρους καὶ δυσσευρέτους εὐκαιρίας ν' ἀκούῃ ἀπὸ τοῦ στόματός Της ἀναμνήσεις γεγονότων σχετικῶν μετὰ μεγάλας ὥρας τοῦ ἔθνους, τὰς ὁποίας ἐζήσεν ἡ Ἑλενα Βενιζέλου εἰς σκοπιᾶς ὑψηλᾶς, εἴτε εἰς τὰ μεγάλα κέντρα τῶν Συμμάχων Δυνάμεων, εἴτε, κατόπιν, παρὰ τὸ πλευρὸν τοῦ δημιουργοῦ τῆς Μεγάλης Ἑλλάδος, τοῦ συζύγου Της. Καὶ ἦσαν αἱ εὐκαιρίαι ἐκεῖναι, καὶ διὰ τὴν διηγουμένην καὶ διὰ τὸν ἀκούοντα, στιγμαὶ γεμᾶται Ἑλλάδα, μίαν Ἑλλάδα αἰωνίαν ὅσον καὶ μεγάλην, ἐνδοξον ὅσον καὶ ἀκατανόητον, φωτίζουσιν τὴν ἱστορίαν ὅπως πάντοτε, ὄχι μόνον εἰς ἡμέρας εὐτυχεῖς, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ

«κατρακύλισμά της», ὅπως λέγει καὶ ὁ ποιητής.

Καί, ἀνάμεσα εἰς ὅλα, τὸ πελώριον φάντασμα τοῦ Ἐλευθερίου Βενιζέλου, ἀφω-
νον ἄλλ' ὀδηγοῦν, ζωπυρῶνον ἀκόμη τὴν
ζωὴν τῆς Χώρας καὶ κατευθύνον ἀπὸ κε-
κτημένην ταχύτητα ἐν ἱκανῶ μέτρῳ τὰ
πεπρωμένα της.

Ἐπανεΐδον τὴν Ἑλεναν Βενιζέλου τὸν
Ὀκτώβριον τοῦ 1958 εἰς Παρισίους. Ὁ
χρόνος εἶχε βεβαίως τονίσει τὰς ὀργα-
νικὰς ἀδυναμίας, ἀλλ' εἶχεν ἀφίσει ἄθι-
κτον τὴν διάνοιαν καὶ τὴν καρδίαν Της.
Μὲ τὴν γνωστὴν Της ἀσυνήθη ὀξύνοια
καὶ τὴν ἀπέραντόν Της μνήμην ἐνδιαφέρ-
θη πάλιν διὰ τὰ ἑλληνικὰ πρόσωπα καὶ
πράγματα. Ἦσθάνετο ἄφατον εὐτυχίαν
ὅτι τὸ Μαιευτήριον εὑρίσκετο εἰς ἱκανὸν
ὕψος καὶ ἀπέδιδεν, ὅτι τὸ ἔργον Της ἀκτι-
νοβολοῦσε ἀνθρωπισμὸν ὄχι μόνον εἰς
τὴν Ἑλλάδα, ἀλλὰ καὶ εἰς ὅλον τὸν κό-
σμον. Καὶ ἐχαίρετο ὅτι τὸ Ἴδρυμα δὲν ἦτο
πλέον ἀντικείμενον πολιτικῶν συναλλα-
γῶν, ἀλλὰ πρᾶγματι Ναὸς Φιλίας καὶ Ἐ-
πιστήμης, τεταγμένος ὑπὲρ τῆς Ἑλληνί-

δος γυναικός, τῆς Ἑλληνίδος μητρὸς, τῶν
Ἑλληνόπουλων, ὑπὲρ-τέλος-τῶν Ἑλλή-
νων Ἱατρῶν καὶ τῶν Ἑλληνίδων Μαιῶν.
Ἐξέφρασε τὴν ἐπιθυμίαν Της νὰ ἐπεσκε-
πτετο πάλιν τὴν Ἑλλάδα, νὰ ἔβλεπε πάλιν
τὴν μεγάλην, ἀγαπημένην Πατρίδα. Οἱ
θεράποντες ἱατροὶ Τὴν διεβεβαίουν διὰ
τὴν στερεὰν ὑγείαν Της. Ἄλλ' ἐν ἔτος
ἀργότερον, μία ριπὴ τοῦ ἀνέμου—καὶ ἡ
μεγάλῃ δέσποινα μετήλλαξε τὰ γήινα.
Ὁ γράφων, ὅμως, τὴν ἔχει ἐναργῶς στὰ
μάτια του μπροστά, στοργικὴν, εὐγενῆ,
ἐμπλεῶν ἀγαθῶν ἰδανικῶν, τὰ ὅποια εἶναι
καὶ θὰ μείνουν ἐσαεὶ ἐνσαρκωμένα εἰς τὸν
ἱερὸν αὐτὸν χῶρον, ὅπου θητεῦομεν καὶ
διακονοῦμεν καθημερινῶς. Καὶ μαζὶ μὲ
τὰ ἰδανικά Της θὰ εἶναι ζωντανὴ ἀνάμεσά
μας ἡ παρουσία Της, διότι, ὅπως τὸ χέρι
τοῦ Σιμωνίδου ἐχάραξε διὰ τοὺς μεγα-
λουργοῦς,

Ὀδὲ τεθναῖσι θανόντες.

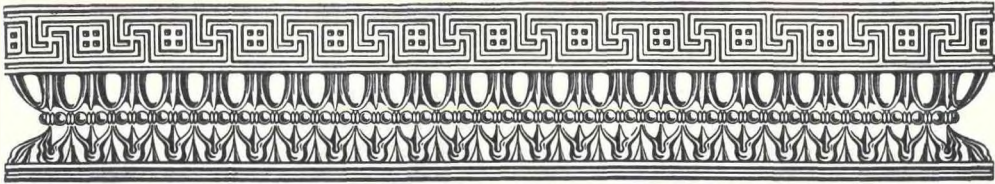
Ἐπί σοι Ἀρετή,

καθ' ὑπερθεὸν κυδαίνουσα,

ἀνάγει δώματος ἐκ Αἰδέο.

Καθηγητῆς Π. Π. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ

«ΥΠΟ ΤΗΝ ΣΚΙΑΝ ΤΟΥ ΒΕΝΙΖΕΛΟΥ»

Αποσπάσματα από την αυτοβιογραφία της "Ελενας 'Ελ. Βενιζέλου «A l'ombre de Veniselos».

ΠΩΣ ΕΓΝΩΡΙΣΑ ΤΟΝ ΒΕΝΙΖΕΛΟΝ

‘Ο θαυμασμός μου δια τὸν Βενιζέλον χρονολογεῖται ἀπὸ τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1910. Εἶχεν ἐκφωνήσει εἰς Ἀθήνας ἕνα σπουδαῖον λόγον ἐπὶ τῆς ἐσωτερικῆς πολιτικῆς, τὸν ὅποιον ἐδιάβασα εἰς τὸ Λονδῖνον, ὅπου βρισκόμουν μετὰ τὴν μητέρα μου. Ἡ ἀρχιτεκτονικὴ τοῦ ἦτο ρωμαλέα καὶ ἡ σκέψις τοῦ τόσον εὐγενὴς καὶ τόσον ὑψηλὴ, ὥστε με ἠχμαλώτισε. Ἄν καὶ μακριὰ ἀπὸ τὸν μαγνητισμὸν τῆς παρουσίας τοῦ καὶ μακριὰ ἀπὸ τὸ περιβάλλον τοῦ ἔθνικου ἐκείνου ξυπνήματος ποῦ διέσχισε τότε τὴν Ἑλλάδα, διὰ μέσου ἐκάστης φράσεως διεφάνετο ἡ συνειδητὴ ὀλοκληρωτικὴ ἐνεργὸς ἀγάπη διὰ τὴν χώραν τοῦ. Ἡ λέξις «Πατρίς», ἡ ὅποια τόσον συχνὰ προφέρεται μετρίμολα εἰς τὴν φωνὴν δι’ ἀσημάντους σχυ-

πούς, ξανάπαιρνε τὸ λαμπρὸν τῆς νόημα. Ὁ Βενιζέλος τὴν μετουσίωνε εἰς ζῶσαν ὕλην, τῆς ὁποίας ἡ πληρότης ἀνταπεκρίνετο εἰς τὴν ἀνάγκην τῆς ἀφοσιώσεως, εἰς τὴν ἐπιθυμίαν τὴν κρυμμένην εἰς τὸ βάθος τῶν ψυχῶν, τοῦ νὰ δοθῇ κανεὶς χάριν τῆς ἐννοίας αὐτῆς. Νομίζω ὅτι ἐκεῖνο ποῦ ἐσταμάτησε τὴν σκέψιν μου εἰς τὸν ἄνθρωπον τὸν ὅποιον ἐπρόκειτο ἀργότερα νὰ παντρευθῶ ὑπῆρξεν ἀκριβῶς ἡ αἰσθηματικὴ αὐτὴ πλευρὰ ποῦ ἀπεκάλυπτε τὸν ἄνδρα μετὰ τὴν ἰσχυρὰν καὶ γενναϊόφρονα φύσιν. Ἐπαιξεν ὅμως ρόλον προφανῶς εἰς τὰς πρώτας μου ἀντιδράσεις καὶ ἡ γοητεία τοῦ ἀγνώστου. Δὲν ἀντιλαμβάνομαι ἀκριβῶς τὴν φύσιν τοῦ αἰσθήματος τὸ ὅποιον ἐγεννήθη ἀπὸ τὴν θερμὴν ἀνάγνωσιν μερικῶν

στηλῶν σὲ μιά κακοτυπωμένη ἐφημερι-
δούλα. Ἦμουν ἀνεκαθεν ἐλάχιστα ἐπιρ-
ρεπῆς πρὸς τὸν γάμον, διότι ἐσκεπτόμουν
ὅτι μετὰ τοὺς πρώτους ἐnthουσιασμοὺς ποὺ
εἶθισται νὰ ἀποκαλοῦνται «σελήνη τοῦ μέ-
λιτος» μένει μία δλόκληρος ζωὴ διὰ νὰ
πληρῶση κανεὶς τὴν μικρὰν αὐτὴν χαρὰν.
Ἄλλὰ ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης ἔγινα ἀ-
προσπέλαστος πρὸς κάθε αἰσθηματικὴν
ψυχαγωγίαν καὶ ἀπεδέχθην ὅτι ἡ ζωὴ πλη-
σίον ἐνὸς ἀνδρὸς δράσεως ἤμποροῦσε νὰ
εἶναι ὄχι ἀπλῶς δυνατὴ ἀλλὰ καὶ πλήρης
ἐνδιαφέροντος.

Ἐπέρασαν ἔκτοτε δύο χρόνια.

Τὸ 1912 ὁ Βενιζέλος ἤλθεν εἰς τὸ Λον-
δῖνον διὰ νὰ συζητήσῃ τὸ Βαλκανικὸν Σύμ-
φωνον. Μοῦ τὸν παρουσίασαν εἰς τὴν ἑλλη-
νικὴν ἐκκλησίαν ὅπου ὅλη ἡ παροικία εἶχε
συγκεντρωθῆ. Ἦτο κατ' εἰκόνα τοῦ λόγου
του: ἰσχυρὸς, σαφής, εὐγενής. Τὸ ἀπό-
γευμα ἤλθε νὰ ἐπισκεφθῆ τὴν μητέρα μου.
Ἔμεινε εἴκοσι μόνον λεπτά, καὶ μόλις τὸν
εἶδα. Διάφορα γεύματα πλησίον φίλων μας
μας ἐπέτρεπαν νὰ συναντώμεθα σχεδὸν
κάθε ἡμέραν. Ἦμουν σαστισμένη. Ὁ φό-
βος ὅτι θὰ ἀντιλαμβάνετο τὴν ἀδυναμίαν
μου μὲ ἔκανε πολὺ ἐπιφυλακτικὴν. Ἐξ ὄ-
σων ἐnthυμοῦμαι, δὲν μιλήσαμε παρὰ γιὰ
μελιτζάνες καὶ ἱμάμ μπαϊλντί. Τὸ αἶσθημα
τὸ ὁποῖον ἐκυριάρχει τῆς ζωῆς μου δὲν ἤτο
ἀπὸ ἐκεῖνα ποὺ περνοῦν πρὶν καὶ ἐπάνω ἀπὸ
ὅλα. Ἐτοποθετοῦσα τὸν ἑαυτόν μου ἀπὸ
τὴν ἀποψιν τοῦ Βενιζέλου καὶ ὄχι τὴν ἰδικὴν
μου. Δὲν ἀντιμετώπιζα ἐκεῖνο ποὺ θὰ εἰσ-
έφερον αὐτὸς εἰς τὴν ζωὴν μου, ἀλλὰ ἐκεῖνο
ποὺ θὰ εἰσέφερα ἐγὼ εἰς τὴν ἰδικὴν του.
Ἦτο χῆρος μὲ δύο μεγάλα παιδιά καὶ δὲν
ἐσκέπτετο παρὰ μόνον τὴν πολιτικὴν. Εἶχε
τάχα ἀνάγκην μιᾶς συζύγου μὲ ὅ,τι εἰσφέ-
ρει αὐτῇ εἰς τάξιν, εἰς εὐτυχίαν καὶ σὲ σκο-
τοῦρες εἰς ἕνα σπίτι; Ἦυχετο τάχα τίποτε
ἄλλο ἀπὸ τὴν ἀνάγνωσιν τῶν ἀγαπημένων
του Σαίξπηρ, Θουκυδίδου καὶ ἄλλων κλασ-
σικῶν, καθὼς καὶ τῶν ἀναριθμῆτων ἐφη-
μερίδων ποὺ ἐγέμιζαν κάθε πρῶτὸ τὸ δωμά-
τιόν του; Ἦ διστακτικὴ κλίσις μου πρὸς
αὐτόν, τὴν ὁποίαν ἀνέφερα ἀνωτέρω, ἐξε-
δηλώθη τότε ἀνεμπόδιστα. Τὸ πάθος μὲ ἔ-
κανε νὰ ἀφήνω τὸν ἑαυτόν μου νὰ παραφέ-

ρεται, χωρὶς νὰ ὑπολογίζω τὶς συνέπειες
καὶ τὶς περιστάσεις. Ἦ λογικὴ μὲ προειδο-
ποιοῦσε. Θὰ ἀνθέξης εἰς τὴν ἀλλαγὴν τῆς
ζωῆς καὶ τοῦ τόπου; Σύ, γεννημένη εἰς τὴν
στερεὰν Ἀγγλίαν, πῶς θὰ τὰ καταφέρεις
εἰς αὐτὴν τὴν Ἀνατολήν, τὴν τόσον εὐμε-
τάβολον καὶ πλήρη ἀντιθέσεων; Ἦ σκέψις
σου, ἡ καρδιά σου, ἡ ψυχὴ σου ἀνήκουν εἰς
τὴν Πατρίδα σου, ἀλλὰ τὸ πνεῦμα σου δι-
εμορφώθη εἰς ἕνα περιβάλλον καθαρῶς δυ-
τικόν.

Παντρεύεται κανεὶς τὴν οἰκογένειαν τοῦ
συζύγου του, ἀλλὰ ἡ οἰκογένεια ἐνὸς πολι-
τικοῦ ἀνδρὸς εἶναι δλόκληρο τὸ κόμμα του.
Ὁ Βενιζέλος εἶναι κάτι περισσότερον ἀπὸ
Ἕλλην. Εἶναι Κρητικὸς, καὶ οἱ κάτοικοι
τῆς νήσου τοῦ ἔχουν ἕνα μυστικοπαθῆ ἔρω-
τα. Τὸ εἶδωλόν των τοὺς ἀνήκει, καὶ ἡ γυ-
ναῖκα ποὺ θὰ θελήσῃ νὰ μοιράσῃ μαζί του
τὴν ζωὴν θὰ εἶναι μία παρείσακτος. Ἐνας
Προφήτης, ἕνας Θεὸς ἔχει ἀνάγκην συζύ-
γου;

Ἦ σκέψις μιᾶς ἐπικινδύνου, πυκνῆς καὶ
πυρετώδους ζωῆς ἐσάρωνε σὲ λίγο ὅλα τὰ
ἐμπόδια. «Ἐχεις ἴσως ἕνα εὐγενῆ σκοπὸν
νὰ ἐκπληρώσῃς» ἔλεγεν ἡ λογικὴ.

Καὶ ὁ Βενιζέλος ἀνεχώρησε...

* *

Αὐγούστος 1914. Ὁ Πόλεμος, ὁ μεγά-
λος Πόλεμος, αὐτὸς ποὺ ἔπρεπε νὰ εἶναι ὁ
τελευταῖος, ἐξερράγη εἰς ἕνα οὐρανὸν ἀδιά-
φορον καὶ ὑπέροχον. Μετὰ τὴν μάχην τοῦ
Μάρνη, ὁ Βενιζέλος ἀπέκτησε τὴν βεβαιύ-
τητα ὅτι οἱ Σύμμαχοι θὰ ἐξήρχοντο νικη-
ταί. Ἀντελήφθη τὸν κίνδυνον νὰ μείνῃ οὐ-
δέτερος. Καὶ τὰ πλεονεκτήματα τὰ ὁποῖα
ἡ Ἑλλάς θὰ προσπερῆζετο ἐὰν ἐτάσσετο
παρὰ τὸ πλευρὸν τῶν Συμμάχων. Ὁ Βα-
σιλεὺς Κωνσταντῖνος, νυμφευμένος μὲ τὴν
ἀδελφὴν τοῦ Κάιζερ, ἀντετάχθη. Δύο χρό-
νια ἐπέρασαν εἰς ματαίαις συζητήσεις. Τὴν
25ην Νοεμβρίου 1916 ὁ Βενιζέλος, διαφω-
νήσας πρὸς τὸν Βασιλέα, ἐσχημάτισε τὴν
Προσωρινὴν Κυβέρνησιν τῆς Θεσσαλονί-
κης μὲ τὸν Ναύαρχον Κουντουριώτην καὶ
τὸν Στρατηγὸν Δαγκλῆν καὶ ἐκήρυξε τὸν
πόλεμον κατὰ τῆς Γερμανίας καὶ τῆς

Βουλγαρίας. Ἐξεφώνησε ἕνα λόγον διὰ νὰ ἐξηγήσῃ τὴν πολιτικὴν του: «Διακηρύσσομεν, εἶπε, κατὰ τὸν πλέον ἀπόλυτον τρόπον τὴν πεποίθησίν μας ὅτι ἡ Ἑλλάς δὲν δύναται νὰ προοδεύσῃ οὔτε κἀν νὰ ὑπάρξῃ χωρὶς στενάς καὶ συνεχεῖς σχέσεις μετὰ τὰς Δυνάμεις ποὺ κυβερνοῦν τὴν Μεσόγειον».

Ἡ Ἑλλάς διεσπᾶτο μεταξὺ τοῦ Βασιλέως τῆς, ὁ ὁποῖος εἶχεν ἀποδειχθῆ ἐξ ἴσου καλὸς στρατηγὸς ὅσον καὶ φίλος τῶν στρατιωτῶν του κατὰ τοὺς Βαλκανικοὺς Πολέμους τοῦ 1912 καὶ 1913, καὶ τοῦ Βενιζέλου, τοῦ ὁποῖου τὸ θάρρος καὶ ἡ διορατικότης ὑπέσχοντο τὴν ἀσφάλειαν καὶ τὴν πραγματοποίησιν τῶν ἐθνικῶν διεκδικήσεων.

Τὸν Δεκέμβριον ὁ Βασιλεὺς Κωνσταντῖνος ἐξέδωκεν ἕνα ἔνταλμα συλλήψεως ἐναντίον τοῦ Βενιζέλου μετὰ τὴν κατηγορίαν τῆς ἐσχάτης προδοσίας. Καὶ τὴν ἡμέραν ἀκριβῶς τῆς γεννήσεως Ἐκείνου ὁ ὁποῖος εἶχε πεῖ τὸ «Ἄγαπᾶτε ἀλλήλους» ὁ Πρόεδρος ἀνεθεματίσθη ὅπως ἀκριβῶς οἱ κάμπιες καὶ οἱ ἀρουραῖοι τοῦ Λάν τὸ 1120.

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος τῆς ἐποχῆς αὐτοπροσώπως, ἀκολουθούμενος ἀπὸ τὸν Κληρὸν, ἐξεφώνησε τὸ ἀνάθεμα ἐναντίον τοῦ Βενιζέλου ὡς Προδότη τοῦ Πατρίδος του, καὶ 60.000 Ἀθηναῖοι παρήλασαν εἰς τὸ Πεδίον τοῦ Ἄρεως μετὰ μίαν πέτραν ὁ καθένας, τὴν ὁποίαν ἔρριχναν σὲ μιὰ τρύπα ποὺ ἔγινε σὲ λίγο λοφίσκος ἐπὶ τοῦ ὁποῖου ἐτοποθετήθη μιὰ ἀναμνηστικὴ πλάκα. Οἱ πέτρες τάχα μετεβλήθησαν μόνες τους σὲ λουλούδια, ἢ μήπως χέρια μεταννημένων κατέθεσαν αὐτὰ τὰ μπουκέτα καὶ αὐτὰ τὰ στέφανα τὰ ἀπίθανα, τὰ ὁποῖα ἡ ἐπομένη αὐγὴ ἐφώτισε εἰς τὸν τόπον τοῦ ἀναθήματος;

* * *

Τὰ χρόνια τοῦ Πολέμου μοῦ φάνηκαν ἀτελείωτα, παρὰ τὴν δραστηριότητα τὴν ὁποίαν εἶχα ἀναπτύξει καὶ τῆς ὁποίας ὁ σκοπὸς ἦτο τὸ πᾶν γιὰ μένα. Εἶχα ἐπὶ τέλους εὑρεῖ τὴν εὐκαιρίαν νὰ ὑπηρετήσω μίαν ὑπόθεσιν προσφιλῆ εἰς τὴν καρδίαν μου. Ἴδρυσά σ' ἕνα σπίτι κοντὰ εἰς τὸ δικό μου, εἰς τὸ Γκρόβενορ Σκουέρ, ἕνα κέντρον διὰ

νὰ συλλέγω δωρεὰς προκειμένου νὰ στέλλω ὑγειονομικὸν καὶ ἄλλο ὕλικόν εἰς τὴν μαχομένην Ἑλλάδα. Ἐνδύματα, φάρμακα, σκηναί, φορητὰ αὐτοκίνητα ἐπῆραν ταχέως τὸν δρόμον πρὸς τὴν Θεσσαλονίκην, ὅπου ὁ Βενιζέλος εἶχεν ἤδη συγκροτήσῃ ἕνα Στρατόν. Μοῦ ἐζήτησαν ἕνα νοσοκομειακὸν αὐτοκίνητον διὰ τὸ Μέτωπον. Ἀπέστειλα ἕνα ἀληθινὸν κινήτῳ χειρουργεῖον τὸ ὁποῖον ἐστοίχισε 1.000 χρυσῆς λίρες καὶ τὸ ὁποῖον ὅμως ἐτορπιλίσθη ἀπὸ ἕνα ὑποβρύχιον. Τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ὀλόκληρος ὁ ἀγγλικὸς τύπος ἦτο ὑπὲρ τοῦ Προέδρου καὶ ἐπέκρινε τὴν στάσιν τοῦ Βασιλέως Κωνσταντῖνου, τὸν ὁποῖον ἀπεκάλει κοροϊδευτικά «Τῖνον». Ἐπέτυχα τὰ πλεονεκτήματα τῶν δημοσιογράφων, δηλαδὴ μισὴ τιμὴ διὰ τὰ τηλεγραφήματα, ὥστε νὰ στέλλω εἰς τὴν Ἑλλάδα μακρὰ τηλεγραφήματα, τῶν ὁποίων τὸ κείμενον ἀντλοῦσα ἀπὸ τὸν βρεττανικὸν τύπον. Πολλὲς φορὲς τὴν ἑβδομάδα ἐπῆγα εἰς ἕνα εἰδικὸν γραφεῖον εἰς τὸ Σίτυ, ἀπὸ ὅπου ἔφευγαν τὰ τηλεγραφήματα. Μεταφραζόμενα ἅμα τῇ ἀφίξει των εἰς τὰς Ἀθήνας, ἐδημοσιεύοντο τὴν ἐπομένην εἰς τὴν ἑφημερίδα «Πατρίς», ὄργανον βενιζελικόν. Ὑμνοὶ πατριωτικοί, βαθιὰ ἐρέβη, ἐπιθέσεις τῶν Ζέπεπλι, χοροὶ καὶ κονσέρτα ὑπὲρ διαφόρων σκοπῶν, ὅλα τὰ γυναικεῖα μέτωπα καλυμμένα μετὰ τὸν ἄσπρον σκουῖνον τῆς νοσοκόμου. Ἐπισκέψεις-ἀστραπαὶ τοῦ Βενιζέλου, ἀναμνηθῆ, δάκρυα, ἐλπίδες. Εἰς τὴν γκρίζαν μονοτονίαν τῆς καθημερινῆς ζωῆς ἡ ἀφίξις τῶν ἀδειούχων ἀπὸ τὸ Μέτωπον ἀπετέλει ἀκτίνα ἡλίου.

* * *

Ὁ καιρὸς περνοῦσε καὶ ἔστελνα πάντοτε τὰ δέματά μου. Εἰς τὴν Ἑλλάδα, τὸν Ἰούνιον τοῦ 1917, ὁ Κωνσταντῖνος, εὑρεθεὶς χωρὶς στήριγμα ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι οἱ Σύμμαχοι ὑπεστήριζον τὴν τριανδρίαν Βενιζέλου, Κουντουριώτη καὶ Δαγκλιῆ ποὺ ἦτο ἐγκατεστημένη εἰς τὴν Θεσσαλονίκην, παρητήθη ὑπὲρ τοῦ δευτέρου υἱοῦ του Ἀλεξάνδρου, δεδομένου ὅτι ὁ πρωτότοκος, ὁ Γεώργιος, ἐξ ἴσου γερμανόφιλος μετὰ τὸν πατέρα του, εἶχε παραμερισθῆ. Ὁ Ἀλέ-

Ξανδρος ἐζήτησεν ἀπὸ τὸν Βενιζέλον νὰ σχηματίσῃ τὴν Κυβέρνησιν. Ὁ Βενιζέλος ἀπεδέχθη καὶ ἔγινε Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως καὶ Ὑπουργὸς τῶν Στρατιωτικῶν. Εἰς τὰς 26 Ἰουνίου τοῦ 1917 ἡ Ἑλλάς εἰσέρχεται ἐπισήμως εἰς τὸν Πόλεμον, καὶ ὁ Βενιζέλος ἔχει τὴν ἱκανοποίησιν νὰ ἰδῇ νὰ ἐνοῦνται ὁ Ἐθνικὸς Στρατὸς καὶ ὁ Στρατὸς τῆς Θεσσαλονίκης. Εἰς τὰς 26 Αὐγούστου ἐκφωνεῖ ἕνα ἀπὸ τοὺς ὠραιοτέρους λόγους ὅπου ἐκθῆται τὰ γεγονότα ἀπὸ τῆς ἀναλήψεως τῆς ἀρχῆς ὑπ' αὐτοῦ τὸ 1910 μέχρι τῆς ἐκθρονίσεως τοῦ Κωνσταντίνου. Ὁμιλεῖ συνεχῶς ἐπὶ ὀκτῶ ὥρας. Ὁ ρόλος τοῦ Βασιλέως Ἀλεξάνδρου ὑπῆρξε σκιδώδης καὶ ἡ βασιλεία του πολὺ βραχεῖα. Ἀπέθανε τὸν Αὐγούστον τοῦ 1920 ἀπὸ τὸ δάγκωμα μιᾶς πιθήκου τὴν ὁποίαν εἶχε ἐξημερώσει εἰς τὰ Ἀνάκτορά του. Ὁ Βενιζέλος ἀπεφάσισε νὰ προσφύγῃ εἰς ἐκλογάς διὰ νὰ δώσῃ εἰς τὸν λαὸν τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἐγκρίνῃ τὴν πολιτικὴν του. Ὁρίσθησαν διὰ τὴν 1ην Νο-

εμβρίου. Ὁ Πρόεδρος καὶ οἱ ὀπαδοὶ του ἦσαν βέβαιοι διὰ τὴν ἐπιτυχίαν του. Εἰς ὅ,τι μὲ ἀφορᾶ, οὐδόλως συμμεριζόμενοι τὴν αἰσιοδοξίαν των. Οἱ βασιλόφρονες ἦσαν χωρὶς ἀμφιβολίαν καλύτερα ὠργανωμένοι καὶ περισσότερο πειθαρχικοὶ ἀπὸ ἐμᾶς. Ἐλαφραὶ ἐνδείξεις, κουβέντες τοῦ δρόμου, σιωπαὶ καὶ ἐπιφυλάξεις εἰς τὸ πέρασμά μου μοῦ εἶχαν ἀφαιρέσει τὴν ἐμπιστοσύνην ὡς πρὸς τὴν ἐκλογικὴν νίκην. Ἀφοῦ ἐδείπνησα εἰς τὴν Γαλλικὴν Πρεσβείαν, ὅπου αἱ γυνῶμαι ἦσαν διχασμέναι, ἐπέστρεψα εἰς τὸ ξενοδοχεῖον τῆς «Μεγάλης Βρετανίας», ὅπου ἑκατοικοῦσα μὲ τὴν μητέρα μου ἀπὸ τῆς ἀφίξεώς μας εἰς τὰς Ἀθήνας τὴν 20ὴν Ἀπριλίου 1920. Ἐπερίμενα ἐν ἀγωνίᾳ τὸ ἀποτέλεσμα τῶν ἐκλογῶν. Τὸ μεσονύκτιον ἡ βόμβα ἔσκασε. Ὁ Βενιζέλος εἶχεν ἠττηθῆ! Ἐπὶ 360 ἔδρων δὲν ἐκέρδισε παρὰ μόνον 114. Οἱ βασιλόφρονες ἤξιώσαν δημοψήφισμα, τὸ ὁποῖον φυσικὰ ἐπεβεβαίωσε τὸν θρίαμβόν των.

Ο ΔΡΟΜΟΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΞΟΡΙAN

Μετὰ τὴν ἦτταν τοῦ Βενιζέλου εἰς τὰς ἐκλογάς τοῦ 1920, γνωρίζουσα τὸν κίνδυνον τῆς ἐξάψεως τῶν πολιτικῶν παθῶν, ἀντιμετώπισα μίαν ἀμεσον ἀναχώρησιν καὶ ἤρχισα ἀμέσως νὰ ἐτοιμάζω τὰς ἀποσκευάς μου ἀντὶ νὰ κοιμηθῶ. Τὴν ἐπομένην, ἀφοῦ συνήντησα τὸν Λόρδον Γκράνβιλ, Πρεσβευτὴν τῆς Ἀγγλίας, τὸν ὁποῖον βρῆκα διασχίζοντα τὸ γραφεῖον τοῦ ἐν νευρικότητι καὶ ὁ ὁποῖος μὲ ὑπέδεχθη ἐπαναλαμβάνων συνεχῶς τὴν φράσιν: «What am I going to wire to my government?» δηλαδή: «Τί θὰ τηλεγραφήσω εἰς τὴν Κυβέρνησίν μου;» ἐνοίκιασα τὸν «Νάρκισσον», τὸ περίφημον γιῶτ ἐπὶ τοῦ ὁποίου εἶχα κάμει μὲ λίγους φίλους μίαν κρουαζιέρα εἰς τὸν Βορρᾶν τῆς Εὐρώπης. Ἦτο τάχα καθαρὰ συγκυρία; Ἐπρεπε νὰ πείσω τὸν Πρόεδρον νὰ φύγῃ, πρᾶγμα ποῦ ἔκαμε παρὰ τὴν διάθεσίν του, μὲ μίαν ἑκατοντάδα ἐπιφανῶν ὀπαδῶν του καὶ τῶν οἰκογενειῶν των ποῦ ἦσαν περισσότερο ἐκτεθειμένοι. Ἐμοιράσαμεν τοὺς προσκεκλημένους μας αὐτοὺς εἰς 14 καμπίνας. Οἱ γυναῖκες φυσικὰ ἐκοιμήθησαν

εἰς τὰ κρεβάτια καὶ οἱ ἄνδρες κάτω. Ἐνθυμοῦμαι ὅτι ἐκοιμῶντο τρεῖς εἰς τὰ πόδια τῆς κουκέτας μου. Ἀπὸ φρόνησιν ἐφρόντισα ὥστε κατὰ τὴν ἀναχώρησιν ὁ Κυβερνήτης νὰ μὴ γνωρίζῃ οὔτε τὸν κυριώτερον ἐπιβάτην του, οὔτε τὸν σκοπὸν τοῦ ταξειδίου. Ἐπηγαίναμεν ἀπλῶς πρὸς τὴν Μεσσήνην τῆς Σικελίας. Δυστυχῶς τὸ κάρβουνο ἐσώθη καὶ μία φοβερὰ τρικυμία μᾶς ἐχόρεψε ἐπὶ ὥρες. Ὅλοι οἱ ἐπιβάται ἦσαν ἄρρωστοι, πρᾶγμα ποῦ εἶχε καὶ τὴν καλὴν του πλευράν, διότι μᾶς ἔλειπαν τρόφιμα. Δύο ἀγγλικά καταδρομικά μᾶς συνώδευσαν ἀπὸ μακρὰ διὰ νὰ μᾶς προστατεύσουν καὶ διὰ νὰ πάρουν τὸν Βενιζέλον ἐάν παρίστατο ἀνάγκη. Ὁ Βενιζέλος ὅμως οὐδέποτε θὰ τὸ ἀπεδέχετο. Ἦτο ἄλλωστε ἀδύνατος τοιαύτη μεταφορὰ ἐπάνω εἰς τὴν ἐκμανεῖσαν θάλασσαν. Ὁ Πρόεδρος, γεννημένος ναυτικὸς καὶ μὲ φρέσκον τὸ πρόσωπόν του, ἐπεινοῦσε. Ὁ μάγειρος, ξαπλωμένος κατὰ τρόπον ἀξιοθρήνητον εἰς τὴν γέφυραν λόγῳ τῆς τρικυμίας, δὲν εἶχε καμμίαν διάθεσιν νὰ μαγειρεύσῃ. Φιλόσοφος ὁ Βενιζέλος ἤρ-

Ὁ γάμος εἰς τὸ Highgate (Σεπτέμβριος 1921).

χισε νὰ διαβάζῃ ἕναν ἀπὸ τοὺς ἀγαπητοὺς του κλασσικοὺς ποὺ δὲν τὸν ἀφηναν ποτέ, μετατρέπων οὕτω τὸ λαϊκὸν ρητὸν «ὅποιος κοιμᾶται γευματίζει» εἰς «ὅποιος διαβάζει γευματίζει».

Τὸ ταξειῖδι μᾶς ἐφάνη ἀτελείωτο, καὶ ὁμῶς διήρκεσε μόνον τρεῖς ἡμέρας. Ὅταν ἐφθάσαμε κατὰκοποι καὶ διαλελυμένοι τὸ βράδῳ εἰς τὴν Μεσσήνην, ὅλος ὁ κόσμος ἐγκατεστάθη εἰς τὰς αἰθούσας ἀναμονῆς τοῦ Σταθμοῦ γιὰ νὰ περάσῃ τὴν νύκτα, ἐνῶ ἐτοιμάζετο ἕνα εἰδικὸν τραῖνο νὰ μᾶς ὀδηγήσῃ εἰς τὴν Νίκαιαν. Ὁ Πρόεδρος μὲ μιὰ λάμπα τῆς τσέπης εἰς τὸ χέρι ἐδιάβαζε ὅλη τὴν νύκτα καθισμένος σ' ἕνα καναπέ τοῦ Σταθμοῦ.

Εἰς τὴν Νίκαιαν, τὴν ἐπομένην, ὅλοι ἐτακτοποιήθησαν εἰς διάφορα ξενοδοχεῖα ἀναλόγως πρὸς τὰ μέσα των. Ἀρκετοὶ ἐξ αὐτῶν ὁμῶς εἶχαν ἀναχωρήσει χωρὶς χρήματα καὶ χωρὶς ἀποσκευάς. Ὁ Βενιζέλος ἐφιλοξενήθη ἀπὸ τὴν Κυρίαν Ζερβουδάκη, μητέρα τῆς μνηστῆς τοῦ υἱοῦ του Σοφοκλῆ, ὁ ὁποῖος ἦτο μαζί μας. Ἐγκατεστάθην μὲ τὴν μητέρα μου καὶ τὴν Κυρίαν Ἡλιάδην εἰς τὸ ξενοδοχεῖον «Νεγκρέσκο». Ἡ Κυρία Ζερβουδάκη, ἡ ὁποία ἀπὸ μακροῦ ἦτο ἐνήμερος τῶν αἰσθημάτων μου ἀπέναντι τοῦ Βενιζέλου, τοῦ ὠμίλησε σχετικῶς. Εἶχε βεβαίως καὶ ὁ ἴδιος ἀντιληφθῆ ὅτι μὲ ἐνδιέφερε, ἀλλὰ δὲν εἶχε ποτέ ὑποθέσει ὅτι τὸν ἀγαποῦσα ἀπὸ ἐννέα ἐτῶν. Μὲ θεωροῦσε

πολύ νεωτέραν ἀπὸ ὅ,τι πράγματι ἦμουν. Μᾶς ἐχώριζαν μόνον δέκα χρόνια. Ἄν ἦτο εὐγνώμων καὶ συγκινημένος ἀπὸ τὸ νὰ μὲ εὐρίσκη πάντοτε εἰς τὸ πλευρόν του εἰς τὰς δυσκόλους στιγμάς, ἂν εἶχε συνηθίσει εἰς τὸν θαυμασμόν μου καὶ ἐπερίμενε τὰ γράμματά μου, ἂν ἦτο εὐτυχῆς νὰ μὲ συναντᾷ, ὅμως δὲν μὲ εἶχε σκεφθῆ ποτέ ὡς μιαν δυνατὴν σύντροφον διὰ τὰς καλὰς καὶ τὰς κακὰς ἡμέρας, ἡ ὁποία θὰ ἤμποροῦσε νὰ μοιρασθῆ μαζί του τὴν περιπετειώδη καὶ ἀβεβαίαν του ζωὴν. Ἐχων ἀκριβῆ ἐπίγνωσιν τῆς πραγματικότητος, ἤξευρεν ὅτι θὰ ἔπρεπε νὰ ἐπιβάλλῃ εἰς τὴν σύζυγόν του τὰς σχέσεις του εἰς ὅλους τοὺς κύκλους, τὰς συνεχεῖς του μετατοπίσεις καὶ τὰς περιπετείας μιᾶς ζωῆς κλυδωνιζομένης ἀπὸ τὰς πολιτικὰς μεταπτώσεις. Ἀλλὰ ἀγαποῦσε τὴν οἰκογενειακὴν ζωὴν καὶ τὴν σταθερότητα τῆς ἐστίας. Ἐξόριστο εἰς τὴν Νίκαιαν, ἐβλεπόμεθα κάθε ἡμέρα καὶ ἐμείναμε σύμφωνοι νὰ ἀντιμετωπίσωμεν ὡς ζεῦγος πλῆρον αὐτὸ ποὺ εἶχामεν ἀρχίσει ὡς ἀπλοῖ φίλοι. Ὅτ' ἐμοιραζόμεθα τὴν φλογερὰν καὶ πλήρη κινδύνων ζωὴν ἐνὸς πατριώτου. Εἰς τὰς ἀναμνήσεις μου ἐν τούτοις ματαίως θὰ ἀναζητήσῃ κανεὶς τὴν πολιτικὴν. Δὲν ἔκαμα ποτέ πολιτικὴν οὔτε ἀπὸ κοντὰ οὔτε ἀπὸ μακρυὰ. Δὲν ἐπηρέασα ποτέ τὸν σύζυγόν μου καὶ ἐκρατήθηκα μακριὰ ἀπὸ κάθε ἰντριγκα ἀποφεύγουσα ἐπιμελῶς κάθε φαρσορισμὸν ἀπέναντι τῶν ὀπαδῶν τοῦ ἀνδρός μου.

Ο ΓΑΜΟΣ ΜΟΥ ΜΕ ΤΟΝ ΒΕΝΙΖΕΛΟΝ

Εἰς τὸ Λονδῖνον, ὅπως καὶ εἰς τὸ Παρίσι πρὸ 30 ἐτῶν, οἱ κάτοικοι ποὺ δὲν μποροῦσαν νὰ προσφέρουν εἰς ἑαυτοὺς παραμονὴν εἰς τὴν ἐξοχὴν ζοῦσαν ἐπὶ διλόκληρες ἐβδομάδες πίσω ἀπὸ κλειστὰ ἐντελῶς παρὰθυρα, πρᾶγμα ποὺ εἶχεν ὡς ἀποτέλεσμα νὰ τοὺς ἀποστερῇ ὄχι μόνον ἀπὸ τὸν ἀέρα καὶ τὸν ἥλιον τῆς θαλάσσης ἢ τοῦ βουνοῦ ἀλλὰ ἀκόμη καὶ αὐτῆς τῆς πόλεως. Ἐδιαλέξαμε λοιπὸν τὸ τέλος τοῦ καλοκαιριοῦ ὅταν ὅλος ὁ κόσμος λείπῃ ἀπὸ τὴν πόλιν ἢ ὑποτίθεται ὅτι λείπει, καὶ συγκεκριμένως τὴν 15ην Σεπτεμβρίου 1921, διὰ νὰ παντρευθοῦμε εἰς τὸ Χάιγκριτ. Αἱ τελευταῖαι ἀκτινες τοῦ κα-

λοκαιριοῦ ἐκάλυπταν μὲ τὸ χαμόγελό τους τὴν περιπέτειάν μας. Κάθε γάμος δὲν εἶναι ἄραγε μία περιπέτεια; Τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἡ ζωὴ τοῦ Προέδρου ἐκινδύνευε, καὶ ἡ Ἀστυνομία μᾶς συνεβούλευσε νὰ ἀποφύγωμεν τὴν τελετὴν εἰς τὴν ἐκκλησίαν. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν ἐπαντρευθήκαμε ἐν στενωτάτῳ κύκλῳ ἐν μέσῳ ὀλίγων μόνον φίλων, εἰς τὴν αἴθουσαν μουσικῆς τῆς οἰκίας τοῦ σερ Ἄρθρουρ καὶ τῆς Λαίδης Κρόσφιλδ. Τὰ πατροπαράδοτα στέφανα, ἀντὶ νὰ εἶναι ἀπὸ ἄνθη λεμονιάς, ἦσαν ἀπὸ κλάδους δάφνης. Εἰς τὸ κεφάλι ἐνὸς ἀνδρός τὸ ἄνθος τῆς λεμονιάς προκαλεῖ πάντοτε μειδιάματα. Εἰς

Εἰς τὴν Καλιφορνίαν (1921).

τὸ μέσον τῆς θαυμασίας αὐτῆς αἰθούσης μετὰ τις ἐπίχρυσες μπουαζερί, ὅπου κυριαρχεῖ τὸ φωτεινὸ πορτραῖτο τῆς Λαίδης Κρώσφιλδ καμωμένο ἀπὸ τὸν Λάσλο, εἶχαν στήσει ἕνα βωμόν. Τὰ ὀκτὼ παράθυρα ποὺ φωτίζουν τὴν αἶθουσαν ἀνοίγονται πρὸς μίαν ταράτσαν ποὺ δεσπόζει ἐνὸς χώρου ἐπικλινοῦς, ὅπου εἶναι παρατεταγμένη μία ὀλόκληρη στρατιὰ δένδρων μετὰ ὄλους τοὺς τόνους τοῦ πρασίνου, τοὺς ὁποίους διακόπτει ἐνίοτε ἡθερμὴ νότα μιᾶς πορφυρένιας ὀξυᾶς.

Εἰς τὸν ροδῶνα γειτονεοῦν τὰ ὠραιότερα εἶδη τῶν ρόδων. Ἀντιθέτως πρὸς τὰ ἰσχύοντα ὡς πρὸς τοὺς ἀνθρώπους, οἱ ὁμορφιᾶς αὐτῆς δὲν ἀλληλοζηλεύονται. Ἴσως ἔχουν συνείδησιν τῆς ἀβεβαιότητος τῆς ὑπάρξεώς των, τὴν ὁποίαν ἐτραγοῦδησεν ὁ Ρονσάρ, καὶ τῆς ζωῆς ἣ ὁποία «ξεφτάει», ὅπως θὰ ἔλεγεν ὁ Ρίλκε. «Ὅταν εἶναι ὠραῖος καιρὸς, ἡμπορεῖ νὰ διακρίνη κανεὶς τοὺς λόφους τοῦ Σάσσεξ, ἀλλὰ τὶς περισσότερες

ἡμέρες οἱ λόφοι αὐτοὶ εἶναι πνιγμένοι μέσα στὴν ὁμίχλη. Ἡ αὐστηρότης αὐτοῦ τοῦ τοπίου, ὅπου δὲν τραγουδάει καμμία πηγὴ, κανένα ρυάκιον, ἔχει τὸ μεγαλεῖον τῆς. Ἀλλὰ ξυπνάει εἰς τὴν καρδίαν τῶν ξερριζωμένων μεσογειακῶν ἀνθρώπων τὴν νοσταλγία τοῦ γαλανοῦ οὐρανοῦ καὶ τῶν χρυσῶν δύσεων. Τὸ Χάιγκεϊτ εἶχεν ἐπινομασθῆ «κοιλὰς τῆς υἰείας», διότι ὁ υἰγιεινὸς του ἀέρας ἐνίκησε τὸ μικρόβιον τῆς χολέρας τὸ 1665. Πολλοὶ εἶναι οἱ ἄνθρωποι τῶν γραμμάτων οἱ ὁποῖοι ἐδιάλεξαν τὸ μέρος αὐτὸ διὰ νὰ ἐργασθῶν. Ὁ Κάρολος Μάρξ ἔζησεν ἐκεῖ καὶ ἐνεταφιάσθη ἐκεῖ. Ἐκεῖ ἐπίσης ἠτύοκτόνησε μετὰ τὰ παιδιὰ τῆς ἡ δυστυχῆς σύζυγος τοῦ Πρασουτάγου, ἡ Βοαδίτσια, τὴν ὁποίαν ἐνίκησαν οἱ Ρωμαῖοι ἐπὶ Ἰουλίου Καίσαρος.

Ἀργὰ τὸ ἀπόγευμα, ὅταν οἱ προσκεκλημένοι μας ἀνεχώρησαν, οἱ οἰκοδεσπότηαι μᾶς ἐζήτησαν νὰ φυτεύσωμεν ἕνα δένδρον εἰς

ανάμνησιν τῆς ἡμέρας τῶν γάμων μας. Ὑστερα ἀπὸ 30 χρόνια, τὸ δένδρον αὐτὸ ἐξακολουθεῖ νὰ ὑψώνεται ὑπερήφανο καὶ ρωμαλέον ἔναντι τοῦ ἀνέμου, διὰ νὰ συμβολί-ζη τὸ στερεὸν καὶ ἀφθαρτον αἰσθημα τὸ ὁποῖον μᾶς ἦνωσε διὰ μέσου τῶν τρικυμιῶν καὶ καταιγίδων τῆς ζωῆς. Συγχαρητήρια μᾶς ἤλθαν ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη τοῦ κόσμου. Ἄλλα στοργικὰ καὶ προσωπικὰ, ἄλλα ἐπίσημα. Ἐχρειάσθησαν πολλοὶ μῆνες διὰ νὰ τὰ κατατάξωμεν καὶ νὰ ἀπαντήσωμεν. Ἐνας ἀπὸ τοὺς καλυτέρους φίλους τοῦ συζύγου μου, ὁ Τάκε Ἰονέσκου, Πρωθυπουργὸς τῆς Ρουμανίας, τοῦ ἀπήλυθε ἀπὸ τὸ

Βισὺ τὸ ἀκόλουθον τηλεγράφημα: «Μόνον σήμερα ἔμαθα ὅτι εὕρισκεσθε εἰς τὸ Λονδῖνον. Θὰ ἐλάβατε ἀσφαλῶς πολυάριθμα συγχαρητήρια ἀπὸ πᾶσαν γωνίαν τῆς Γῆς. Ἐπιτρέψατέ μου νὰ προσθέσω τὰ ἰδικά μου, καθὼς καὶ τῆς γυναίκας μου. Εἶμαι βέβαιος ὅτι αὐτὰ θὰ εἶναι τὰ εἰλικρινέστερα καὶ τὰ πλέον στοργικὰ. Ὁ χρόνος δὲν κάνει παρὰ νὰ αὐξάνη τὴν φιλίαν μου διὰ σᾶς. Εὐχομαι νὰ εἴσθε τόσον εὐτυχῆς ὅσον εἴσθε μέγας. Δὲν εὕρισκω καλυτέραν εὐχὴν διὰ σᾶς καὶ διὰ τὴν εὐτυχῆ σύζυγον ποὺ ἀναλαμβάνει τὸ εὐγενὲς βᾶρος νὰ σᾶς παρηγορῇ ἀπὸ τὰς ἀπιστίας τῆς δόξης».

Ἡ ΔΟΛΟΦΟΝΙΚΗ ΑΠΟΠΕΙΡΑ ΤΗΣ ΛΕΩΦΟΡΟΥ ΚΗΦΙΣΙΑΣ

Ἐκεῖνο τὸ βράδυ τῆς 6ης Ἰουνίου 1933 εἶχαμε δεχθῆ νὰ δειπνήσωμε εἰς τοὺς φίλους μας Δέλτα εἰς τὴν Κηφισίαν, εἴκοσι χιλιόμετρα ἀπὸ τὰς Ἀθήνας. Ὁ σύζυγός μου ἀγαποῦσε τὸ γαλήνιο σπίτι των, ὅπου ἀνεπαύετο ἀπὸ μίαν συντριπτικὴν ἐργασίαν, μέσα εἰς ἓνα περιβάλλον ἡρεμον καὶ γεμάτο πρασινάδα, μακριὰ ἀπὸ τὴν κίνησιν καὶ τὸν θόρυβον. Στὰς 11 τὴν νύκτα ἐκαληνυχτίσαμε τοὺς φίλους μας. Ἐπρέξαμε μὲ τὸ αὐτοκίνητο ἐπὶ ἓνα τέταρτο τῆς ὥρας χωρὶς ἐπεισόδιον διὰ μέσου τῆς κοιμισμένης φύσεως, ὑπὸ λαμπρὸν σεληνόφως. Τὴν στιγμήν ὅπου τὸ αὐτοκίνητον ἐφθανε εἰς τὸ ὕψος ἐνὸς δασυλλίου ὀνομαζομένου «Παράδεισος» ἠκούσαμεν ἓνα ξηρὸν κρότον. Ἀνήσυχος ὁ ἄνδρας μου ἐσήκωσε τὸ κεφάλι του. «Πυροβολισμός!» μοῦ λέγει. Τὴν ἰδίαν στιγμήν ὁ Κουφογιαννάκης, τῆς προσωπικῆς ἀσφαλείας τοῦ Προέδρου, καθισμένος δίπλα εἰς τὸν σωφῆρ, τὸν διατάσσει νὰ σταματήσῃ καὶ κατεβαίνει διὰ νὰ ἀντιληφθῇ τί συμβαίνει. Τὸν εἶδαμε νὰ ὀλισθαίνει καὶ νὰ πέφτῃ. «Ἐμπρός, Γιάννη, ἐφώναξε ὁ ἄνδρας μου, θέλουν νὰ μᾶς σκοτώσουν». Εὐθὺς ἀμέσως μὲ ἔπιασε ἀπὸ τὸ λαιμὸ καὶ μὲ ἔρριξε κάτω εἰς τὸ βάθος τῆς Πακάρ, ὅπου ἔμεινα χωμένη μὲ τὸ πρόσωπον μέσα εἰς τὴν γούνα μου. Ἐνα δυνατὸ ἀμερικανικὸν αὐτοκίνητον ποὺ ἀνέμενε τὴν διέλευσίν μας κρυμμένο εἰς τὸ δασύλλιον, κατέρωθε νὰ παρεμβληθῇ μεταξύ τοῦ ἰ-

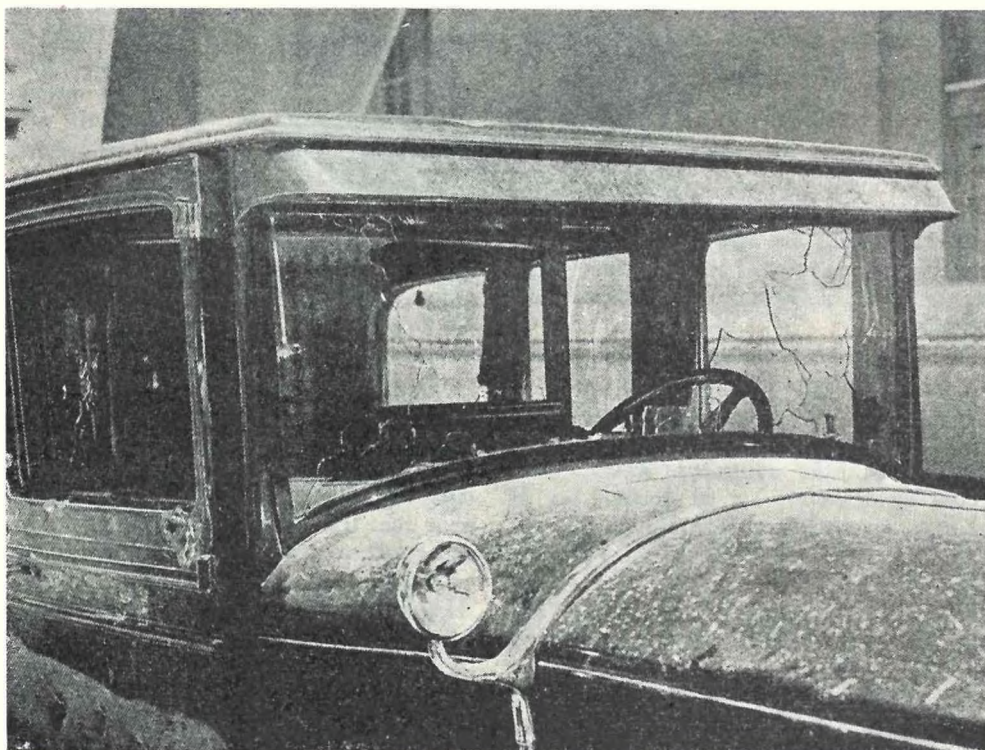
δικοῦ μας αὐτοκινήτου καὶ τοῦ αὐτοκινήτου τῆς ἀσφαλείας, τὸ ὁποῖον μᾶς ἠκολούθει πάντοτε. Ἀπὸ τὴν θέσιν αὐτὴν οἱ δολοφόνου ἤμποροῦσαν νὰ ρίχνουν καὶ ἔναντιον τῶν δύο αὐτοκινήτων ταυτοχρόνως.

Μία βροχὴ ἀπὸ σφαῖρας μᾶς κατέκλυσε, καὶ εἶχα τὴν ἐντύπωσιν ὅτι οἱ σφαῖρες ἤρχοντο ἐξ ὅλων τῶν πλευρῶν. Τὸ διαβολικὸ αὐτὸ κυνηγητὸ μέσα στὴ νύκτα διήρκεσεν εἴκοσι περίπου λεπτὰ καὶ εἶχαμε συνεχῶς τὴν αἴσθησιν ὅτι μία πυροβολαρχία ἦταν στημένη ἔναντιον μας. Τὰ τζάμια τοῦ αὐτοκινήτου μας, τὰ ὑποτιθέμενα ἄθραυστα, ἔσπασαν καὶ μᾶς ἐκάλυψαν μὲ γυαλιά. Ἐσχάσαμε ἓνα λάστιχο, τὸ ὁποῖον εὐρέθη ἀργότερα καταξεσχισμένο σὰν τῆς τρελλῆς τὰ μαλλιά. Ἄν καὶ τραυματισμένος εἰς τὸν βραχίονα, ὁ σωφῆρ μας ὁ Γιάννης ἠῤῥησε τὴν ταχύτητα ἐπὶ τῆς λεωφόρου, ἣ ὁποία εὐτυχῶς ἀνοίγετο ἴσα μπροστά μας. Σφαῖρες μὲ βρῆκαν εἰς τὸν ἀριστερὸν γυφόν καὶ μία εὐρέθη ἀργότερα εἰς τὸ πανωφόρι μου, κάτω ἀκριβῶς ἀπὸ τὴν θέσιν τῆς καρδιάς μου. Ἐπρεπε νὰ πᾶμε τὸ ταχύτερον εἰς τὸ Νοσοκομεῖον. Ὁ σωφῆρ μας εἶχε τὴν καλὴν ἐμπνευσιν νὰ μὴ μᾶς ὀδηγήσῃ εἰς τὸ Νοσοκομεῖον τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ, καὶ τοῦτο διὰ νὰ ἀποφυγῇ τίς πολλὰς στροφές, τίς ὁποῖες τὸ καμμένο μας τὸ αὐτοκίνητον, ποὺ εἶχε τώρα τὴν ὄψιν καὶ τὴν ἐμφάνισιν ἐνὸς τραυματισμένου ζώου, θὰ ἦτο ἀδύνατον νὰ πάρῃ. Μᾶς ὠδήγησε λοιπὸν πρὸς τὸν

«Ευαγγελισμόν», με μίαν έτοιμότητα τόσο μάλλον αξιοσημείωτον καθ' όσον ούτε ο ίδιος υπωπτεύετο ότι μία άλλη ομάδα πληρωμένων δολοφόνων μάς έπερίμενε πλησίον του «Έρυθρου Σταυροῦ» δια την χαριστικήν βολήν, εάν έξεφεύγαμε από τους πρώτους. Πρίν μποῦμε εἰς τήν πόλιν τῶν Ἀθηνῶν, εἰς τήν ἀρχήν τῆς Λεωφόρου Ἀλεξάνδρου, τὸ αὐτοκίνητον τῶν δολοφόνων μάς ἐγκατέλειψε καὶ στρίβοντας δεξιὰ ἐφρασεν εἰς ἓνα ὕψωμα ὅπου ἐπυρπολήθη, προφανῶς διὰ νὰ μὴ ἀναγνωρισθοῦν τὰ ἔχνη του. Ἦτο μία ἄχρηστος ἐντελῶς προφύλαξις, δεδομένου ὅτι οἱ δολοφόνοι εἶχον ὀπλισθῆ, καὶ καλῶς ὀπλισθῆ, ἀπὸ τὸ κόμμα τὸ ὅποιον εὗρισκετο εἰς τήν ἐξουσίαν, καὶ ὀργανωτῆς τῆς ἀποπειρας δὲν ἦτο ἄλλος ἀπὸ τὸν Διευθυντὴν τῆς Γενικῆς Ἀσφαλείας. Ἰπαινισσόμενος τὸ γεγονός αὐτό, ὁ Πρόεδρος γελοῦσε με πικρίαν: «Φαντασθῆτε, ἔλε-

γε, τὴν Σκώτλαντ Γυάρντ ἐπὶ κεφαλῆς μιᾶς τέτοιας συνωμοσίας». Ἡ ὀργανωσις καὶ ἡ ἀκεραιότης τῆς Βρεττανικῆς Ἀστυνομίας ἐπροκαλοῦσαν ἀνέκαθεν τὸν θαυμασμόν του.

Ἐφθάσαμεν εἰς τὸν «Ευαγγελισμόν» εἰς ἀξιοθρήνητον κατάστασιν. Ἐχана συνεχῶς αἶμα σὲ μεγάλες σταγόνες, οἱ ὁποῖες ἐγέμιζαν τὰ μάρμαρα τῆς εἰσόδου τοῦ Νοσοκομείου. Ἐπῆρα ἀνάσα καὶ καθησύχασα ὅταν εἶδα ὅτι ὁ ἄνδρας μου ἐβγήκε ἀπὸ τὴν τρομερὰν περιπέτειαν καὶ τὴν ἀγρίαν αὐτὴν ἐπίθεσιν χωρὶς κακό. Ἡ καρδιά μου ὅμως ἐπὶ μακρὸν χρόνον ἠσθάνετο τὰς συνεπειὰς τῶν τραγικῶν ἐκείνων στιγμῶν. Δὲν ἐπονοῦσα πολὺ καὶ τὰ νεῦρα μου ἐκρατοῦσαν ἀκόμη. Με ἐραδιογράφησαν, με ἔβαλαν εἰς τὸ κρεβάτι καὶ... ἤρχισαν αἱ ἐπισκέψεις. Ὑπουργοί, στρατηγοί, φίλοι, ὄλος ὁ κόσμος ἤθελε νὰ ἐκφράσῃ τὴν ἀγανάκτησίν του διὰ τὴν ἀπόπειραν, καὶ τὴν συμπάθειαν

Τὸ αὐτοκίνητον μετὰ τὴν ἀπόπειραν τῆς 6ης Ἰουνίου 1933.

πρὸς ἡμᾶς. Ἡ ἐκδήλωσις ἦτο πολὺ συγκινητικὴ ἀλλὰ ἐλάχιστα ἐνδεδειγμένη διὰ μίαν γυναῖκα τραυματισμένην, ἣ ὅποια εἶχε πρὸ ὀλίγου μόλις ὑποστῆ τέτοια δοκιμασία. Οἱ γιατροὶ ἀπεφάσισαν νὰ μὲ ἐγχειρῶσιν τὴν ἐπομένην τὸ πρωί.

Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἐπιθέσεως, τὴν ὥραν ποῦ μᾶς ἐπυροβολοῦσαν, δὲν εἶχα ἴσως ἀντιληφθῆ τὴν σοβαρότητα τῆς καταστάσεως, ἀλλὰ κατὰ τὰς ὥρας τῆς ἀναγκαστικῆς ἀναπαύσεώς μου ἀντελήφθην ὅτι τὴν εἶχαμε γλυτώσει φθηνά. Χωρὶς τὴν ἐτοιμότητα καὶ τὸ θάρρος τοῦ σωφέρ, ὁ ὁποῖος μὲ ἕνα μόνον χέρι ὠδήγησεν εἰς τὴν πόλιν, οἱ δολοφόνοι θὰ μᾶς εἶχαν φθάσει καὶ ἐκτελέσει ἐπὶ τόπου. Ἐπρεπε νὰ μᾶς «καθαρίσουν»—αἱ διαταγαὶ ἦσαν κατηγορηματικά. Ὁ Τσαλδάρης, πράκτωρ τῆς ἐκθρονισμένης Βασιλικῆς Οἰκογενείας, ἀναλαβὼν τὴν ἐξουσίαν πρὸ τριῶν μηνῶν, συνετήρει εἰς ὠρισμένας ἐφημερίδας τὸ μῖσος ἐναντίον τοῦ ἀντιπάλου του. Οἱ ἐφημερίδες αὐτὲς μιλοῦσαν ἀνοικτὰ περὶ τῆς ἀνάγκης νὰ δολοφονηθῆ ὁ Βενιζέλος. Οἱ ἀσυνείδητοι ἀρχηγοὶ κομμάτων καὶ οἱ φίλοι των ὅταν θέλουν νὰ ἐκτελέσουν παρόμοια ἐγκλήματα δὲν ἐνεργοῦν μόνοι των. Ὑπάρχει διὰ τὰ ἄνδρα αὐτὰ ἔργα τὸ ἀνώνυμο χέρι τὸ ὅποῖον πληρώνουν. Οἱ ἴδιοι τίθενται ἀπλῶς ἐπὶ κεφαλῆς. Ἐνίοτε εὐρίσκονται φανατικοὶ οἱ ὅποιοι πείθονται μὲ ὠραῖα λόγια, οἱ ἄλλοι ὅμως πρέπει νὰ πληρωθοῦν.

Ἡ σπεῖρα ἣ ὅποια εἶχεν ἀναλάβει νὰ μᾶς ἐκτελέσει ἐστρατολογήθη εἰς τὸν ὑπόκοσμον τῆς Πρωτευούσης. Ἐπὶ κεφαλῆς εὐρίσκειτο ἕνας πασιγνώστος δολοφόνος, λεπτὸν ἄνθος μιᾶς συμμορίας ληστῶν ποῦ ζοῦσε ἐκτὸς νόμου εἰς τὰ βουνά. Διὰ νὰ σώσῃ τὰ προσχήματα, ἣ Κυβέρνησις Τσαλδάρη ἔκαμε μίαν ἐκκλησίαν πρὸς διατήρησιν τῆς τάξεως καὶ τῆς εἰρήνης. Καὶ ἄφησε νὰ ἀθωωθῆ μία ἐφημερίς ἣ ὅποια εἶχε διωχθῆ διότι ἀπεκάλυψε τὰ μυστικά τῆς συνωμοσίας καὶ τὴν συμφωνίαν τῆς Κυβερνήσεως μὲ τὴν Δυναστείαν. Ἀνακοινωθέντα προοριζόμενα διὰ τὸν εὐρωπαϊκὸν τύπον ἄφηναν νὰ φανῆ ὅτι ἐπρόκειτο ὄχι περὶ πολιτικῆς ἀποπέρας ἀλλὰ περὶ προσωπικῆς

ἐκδικήσεως! Εἷς ἐκ τῶν ἀνδρῶν τῆς ἀκολουθίας μας, τραυματισθεὶς βαρέως, ἀπέθανεν εἰς τὸ Νοσοκομεῖον. Οἱ ἄλλοι ὅμως, ἐλαφρότερον τραυματισμένοι, ἐγίναν καλά.

* * *

Ἡ διπλοπροσωπία καὶ ἡ ἀνανδρία ποῦ ἀπεκάλυψεν ἣ ἀπίπειρα αὐτῆ κατέβλησαν βαθύτατα τὸν Βενιζέλον. Δὲν ἔθιζαν ἡμῶς ποσῶς τὸ θάρρος του. Ἐξηκολούθησε τὸν ἀγῶνα, ἂν καὶ ἤσθάνετο ὅτι τὸ μειδιάμα τῆς τύχης ἀπεμακρύνετο ἀπὸ αὐτόν. Ἐγὼ ποῦ τὸν εἶδα ἔξω ἀπὸ τὸν στίβον γνωρίζω ὅτι οὔτε ἣ ἀμφιβολία οὔτε ἣ ἀποθάρρυνσις ἔθιζαν τὸν ἀκούραστον αὐτὸν ἀγωνιστήν, ὁ ὁποῖος δὲν εἶχε καμμίαν φιλοδοξίαν διὰ τὸν ἑαυτόν του. Ὅσες φορὲς καὶ ἂν τὸ ξανατῆ κανεὶς θὰ εἶναι πάντοτε λίγο, ὅτι δηλαδὴ πᾶν ὅ,τι ἔκανε τὸ ἔκανε ἀπὸ πατριωτισμόν. Καὶ εἶναι νομίζω ἣ σταθερότης ἀκριβῶς καὶ ἣ εὐγένεια τοῦ σκοποῦ αὐτοῦ ποῦ τοῦ ἔδιδαν τὴν ικανότητα νὰ πείθῃ τὸν ἀντίπαλον, τὴν ὅποιαν ὄλοι τοῦ ἀνεγνώριζαν καὶ διὰ τὴν ὅποιαν ἐνίοτε τὸν συνέκριναν μὲ τὸν Ὀδυσσεά. Ἡ τελευταία αὐτῆ κρίσις εἶναι ὅμως ἐντελῶς ἐπιφανειακῆ. Ὁ Βενιζέλος ἦτο βεβαίως ἐπιτήδειος ἄνθρωπος καὶ ἀναμφιβόλως λεπτὸν πνεῦμα. Δὲν εἶχεν ὅμως τίποτε τὸ πανοῦργον εἰς τὸν τρόπον μὲ τὸν ὅποῖον ἀντιμετώπιζε τὰ ἐμπόδια. Οὐδέποτε παρέκαμπε τὰ ἐμπόδια. Τὰ ἀντιμετώπιζε κατὰ μέτωπον. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν ἣ ζωὴ του ὑπῆρξε μία σκληρὰ συνέχεια νικῶν καὶ ἀποτυχιῶν. Ἡ γοητεία τὴν ὅποιαν τοῦ ἀνεγνώριζον δὲν ἐξεδηλώνετο ἐπίτηδες. Δὲν προήρχετο ἀπὸ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ νὰ ἀρέσῃ καὶ δὲν ἦτο ἀπλῶς ἕνα ὠραῖον μέσον διὰ νὰ φθάσῃ εἰς τοὺς σκοπούς του. Ἦτο ἣ ἀκτινοβολία τῆς μεγάλης του τιμιότητος καὶ μιᾶς κλωσύνης βασιζομένης εἰς τὴν ἀνθρωπίνην κατανόησιν. Ἡ ἔκφρασις του ἦτο κοφτερή, γρήγορη καὶ σαφής, ὅπως ὁ χεῖμαρρος ἐνὸς βουνοῦ. Καὶ μέχρι τοῦ θανάτου διετήρησεν ἀνεπαφον ὅλην του τὴν οὐτότητα καὶ διαύγειαν, ἀνεξαρτήτως τοῦ τί θὰ ἤμποροῦσε κανεὶς νὰ σκεφθῆ σχετικῶς πρὸς τὸ κίνημα τοῦ 1935, ποῦ «παρ' ὀλίγον νὰ τὸν μεταβάλῃ εἰς Ἄρ-

χηγὸν μιᾶς ἀδελφοκτόνου ἐξεγέρσεως», ὅπως ἔγραψε πολὺ σωστὰ ὁ Βλαντιμίρ Ντ' Ὀρμεσσὸν εἰς τὸν «Φιγκαρώ» τὴν ἐπομένην τοῦ θανάτου τοῦ Βενιζέλου.

Ἐπειδὴ ὅμως δὲν ἐννοοῦμεν τοὺς λόγους

ποὺ ἄθησαν εἰς ὠρισμένην ἐνέργειαν ἐκείνους τοὺς ὁποίους θαυμάζομεν καὶ εἰς τοὺς ὁποίους ἔχομεν ἀποθέσει τὴν ἐμπιστοσύνην μας, δὲν ἔχομεν τὸ δικαίωμα νὰ τοὺς δικάσωμεν.

Πορτραῖτο τοῦ Στεφάνου καὶ τῆς Ἑλενας Σκυλίτση (ἔργον τοῦ Amiconi).

ΕΠΙ ΤΩ ΘΑΝΑΤΩ ΤΗΣ

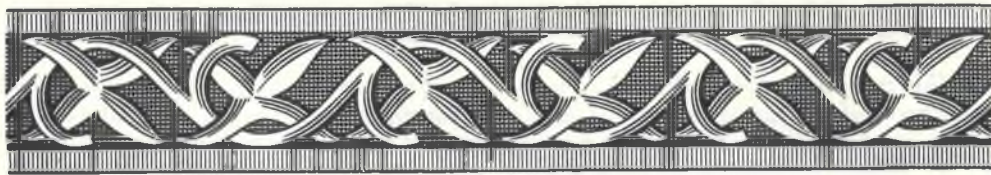
‘Ο θάνατος τῆς μεγάλης Ἑλληνίδος φιλανθρώπου ἐπροκάλεσε βαθεῖαν συγκίνησιν εἰς τὴν ἑλληνικὴν κοινὴν γνώμην. ‘Ο ἀθηναϊκὸς καὶ ἐπαρχιακὸς τύπος ἐδημοσίευσαν μακρὰς νεκρολογίας καὶ ἀφιέρωσαν πολλὰ σχόλια εἰς τὸ ἔργον τῆς ἐκλιπούσης δεσποίνης. Οὕτω, τὸ «Βῆμα» τῆς 9ης Σεπτεμβρίου 1959 ἔγραψε τὰ ἑξῆς:

Μία μεγάλη Ἑλληνίς φιλάνθρωπος καὶ μία μεγάλη Κυρία ἔσβυσε προχθές εἰς τὸ ἀπέριττον διαμέρισμά της τῆς Λεωφόρου Γεωργίου τοῦ Ε' εἰς τὸ Παρίσι. Ἡ Ἑλενα Βενιζέλου, χήρα τοῦ δημιουργοῦ τῆς συγχρόνου Ἑλλάδος Ἑλευθερίου Βενιζέλου. Ἡ ἐκλιπούσα δέσποινα ἀφίνει πίσω της ἓνα παράδειγμα σεμνότητος ἀθορύβου, δημιουργικῆς δραστηριότητος, ἀποφυγῆς πάσης δημοσιότητος ἢ προκλητικῆς ἐμφανίσεως, καὶ θερμῆς ἀφοσίωσιν εἰς τὸν μεγάλον σύζυγόν της καὶ εἰς τοὺς οἰκεῖους της. Ἐπὶ χρόνια ἐστάθη εἰς τὸ πλευρὸν τοῦ Ἑλευθερίου Βενιζέλου μὲ παροιμιώδη διακριτικότητα, χωρὶς ποτὲ νὰ σκεφθῆ νὰ ἀναμιχθῆ εἰς τὰς δημοσίας ἐνασχολήσεις τοῦ συζύγου της. Συνεμερίζετο μὲ μετριοφροσύνην τὴν δόξαν του καὶ μὲ θάρρος τοὺς κινδύνους τῆς πολυτάραχης ζωῆς του. Ὅπως ἐδέχετο μὲ ἀπέριττον λιτότητα τὰς τιμὰς ποὺ ἀπεδίδοντο εἰς τὴν σύζυγον ἐνὸς μεγάλου καὶ παγκοσμίου ἀκτινοβολίας ἀνδρός, ἔτσι ἐδέχετο μὲ θάρρος καὶ μὲ ἐγκαρτέρησιν τὰς σφαίρας τῶν ληστάρχων καὶ τῶν ἀστυνόμων τῆς Λεωφόρου Κηφισίας. Ὅπως παρέστεκε τὸν σύζυγόν της κατὰ τὰς ἡμέρας τῆς ἀνόδου του, μὲ τὴν ἴδιαν ἀφοσίωσιν τὸν παρέστεκε καὶ κατὰ τὰς ἡμέρας τῆς πτώσεώς του. Συνεμερίσθη καὶ μαζύ του τὴν πικρίαν τῆς φυγῆς ἀπὸ τὴν Κρήτην μετὰ τὴν ἀποτυχίαν τοῦ κινήματος τοῦ 1935. Συνεμερίσθη μὲ ἀξιοπρέπειαν τὴν πικρίαν τῆς ἐν συνεχείᾳ ἐξο-

ρίας εἰς τὴν Νεάπολιν καὶ τὸ Παρίσι, μέχρις οὗτο ἢ μοῖρα τῆς ἐπεφύλαξε τὸ θλιβερὸν προνόμιον νὰ κλείσῃ εἰς τὴν ὁδὸν Μπαζὸν τοῦ Παρισίου τὰ μάτια τοῦ μεγάλου ἀνδρός της.

Ἐκτοτε ἀπεσύρθη εἰς τὴν ἀφάνειαν καὶ ἐξοῦσε μὲ τὰς ἀναμνήσεις τοῦ μεγάλου ἔπους τὸ ὅποιον ἐξῆσε κοντὰ εἰς τὸν Βενιζέλον καὶ μὲ τὸν ἄσβεστον πόθον νὰ κἀνὴ καλὸν εἰς τὸν πλησίον. Μεγάλα φιλανθρωπικὰ καθιδρύματα εἰς τὸν τόπον μας καὶ ἄπειροι μεμονωμένοι δωρεαὶ πρὸς ἀναξιοπαθοῦντα ἄτομα δίδουν τὸ μέτρον τῶν φιλανθρωπικῶν της αἰσθημάτων. Ἀγαποῦσε τοὺς κατατρεγμένους ἀνθρώπους τοῦ τόπου μας, τοὺς ὁποίους βοηθοῦσε ἀθόρυβα καὶ χωρὶς ποτὲ νὰ τὸ μάθῃ κανεὶς. Κατὰ τὰ τελευταῖα της χρόνια ἔγραψε καὶ ἐδημοσίευσεν γαλλιστὶ ἓνα βιβλίον ἀναμνήσεων ἀπὸ τὴν ζωὴν της μὲ τὸν Βενιζέλον, εἰς τὸ ὅποιον ἔδωκε τὸν χαρακτηριστικὸν τίτλον «Ἐπὶ τὴν σκιάν τοῦ Βενιζέλου». Τίποτε δὲν ἀποκαλύπτει τὴν προσωπικότητα τῆς Ἑλενας ἀπὸ τὸν τίτλον αὐτόν. Ἐθεώρει πάντοτε τὸν ἑαυτὸν της εἰς τὴν σκιάν μιᾶς ὑψηλῆς δρυός, τὴν ὁποίαν ἢ μοῖρα ἔστησεν εἰς τὸν ἑλληνικὸν χῶρον καὶ τὴν ὁποίαν συνετάρασσαν οἱ ἄνεμοι τῆς ἀνορθώσεως ἐνὸς κουρασμένου Λαοῦ καὶ ἐνὸς λησμονημένου Ἑθνους.

Τὸ «Βῆμα» ἐκφράζει διὰ τὴν ἀπώλειαν τῆς ἐκλεκτῆς Ἑλληνίδος τὴν βαθεῖαν τοῦ ὀδύνην.

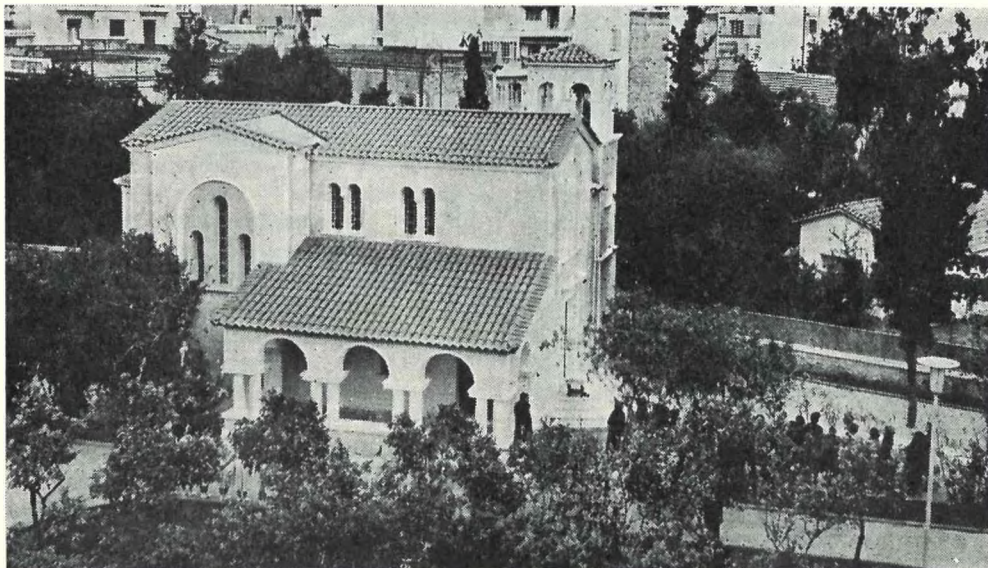

ΕΠΙΜΝΗΜΟΣΥΝΟΣ ΛΟΓΟΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΛΕΝΑΝ ΒΕΝΙΖΕΛΟΥ

Εἰς ἐπιμνημόσυνον δέησιν ὁ Μητροπολίτης Σάμου κ. Εἰρηναῖος εἶπε τὰ ἑξῆς διὰ τὴν ἐκλιποῦσαν δέσποιναν:

Βαθείαν πανελλήριον συγκίνησιν ἐγέννησε τὸ γεγονός τῆς πρὸς Κύριον ἐκδημίας τῆς Ἑλενας Βενιζέλου. Ἐξ Οἴκου μεγάλων Ἐδεργετῶν τοῦ Ἔθνους προελθοῦσα, διετήρησεν εἰς τὴν ψυχὴν τῆς ζωῆρά τὰ αἰσθήματα καὶ θερμὰ τὰ ἐνδιαφέροντα εἰς ὅ,τι ἀπέβλεπε τὸ ἠθικὸν μεγαλεῖον τοῦ Ἔθνους. Δὲν ἠρέσκετο εἰς τὴν τετριμμένην ζωὴν, ἀλλὰ ἐτέρεπετο εἰς τοὺς ἀγίους παλμούς καὶ τοὺς μεγάλους ὄραματισμούς τοῦ εὐσεβοῦς Ἑλληνικοῦ Λαοῦ. Αὐτὴ ἡ μεγαλόπνοος καρδιά τῆς τὴν ὠδήγησεν εἰς τὴν σύνδεσίν τῆς μετὰ τοῦ Μεγάλου Πολιτικοῦ Ἡγέτου

τῶν τελευταίων ἐτῶν, τοῦ Ἐλευθερίου Βενιζέλου. Τοῦ ὑψιπέτου ἐκείνου πολιτικοῦ ἀνδρὸς τὰ ἔργα, οἱ ἀγῶνες, αἱ συλλήψεις καὶ οἱ παλμοί, ποῦ ἦσαν αἰώνιοι παλμοὶ τοῦ Ἔθνους, συνεκίνησαν τὴν καρδίαν τῆς ἀειμνήστου καὶ αὐτοὶ τὴν ὠδήγησαν εἰς τὴν συνένωσιν τῆς ψυχῆς τῆς μετὰ τῆς ψυχῆς Ἐκείνου. Ἐντὸς τῆς συναντήσεως, ἐντὸς τῆς διασταυρώσεως τῶν δύο μεγάλων ψυχῶν ἠντλεῖτο ἡ δύναμις καὶ ζωηρὰ ἡ αἰσιοδοξία ὡς πρὸς τὴν διεξαγωγὴν τῶν πολιτικῶν ἀγῶνων τοῦ συζύγου. Δὲν ὑπῆρξεν ἡ μεγάλη φυσιογνωμία τῆς τιμωμένης μόνον δύναμις συμπαραστάσεως πρὸς ὑπερνίκησιν τῶν μεγάλων κινδύνων οἱ ὅποιοι παρενεβάλλοντο εἰς τὴν ἀγωνιστικὴν πορείαν τοῦ

Τὸ παρεκκλήσιον τῶν Ἁγίων Ἐλευθερίου καὶ Ἑλένης τοῦ Μαιευτηρίου «Μαρίνα Ἡλιάδην».

μεγάλου πολιτικοῦ, ἀλλὰ καὶ πηγὴ ἔμπνευσεώς του καὶ μέχρι τῆς τελευταίας πνοῆς του ἡ μεγάλη παρηγορία τῶν θλίψεων αἱ ὁποῖαι ἀδίκως συνέθλιβον τὴν ψυχὴν του. Τὸ μεγαλεῖον τῆς ψυχῆς τῆς τιμωμένης δὲν περιωρίζετο εἰς τὴν βίωσιν ὄλων τῶν μεγάλων στιγμῶν καὶ τῶν μεγάλων αποφάσεων τοῦ μεγάλου πολιτικοῦ ἀνδρὸς καὶ συζύγου, ἀλλὰ ἐβεβαιοῦτο εἰς κοινὰ μεγαλειώδη ἔργα. Ἐσκόρπιζε τὸν πλοῦτον της διὰ τὰ θεμελιώδη ἰδρύματα εὐποιίας ποικίλα, καὶ ἀλλαγῶν καὶ ἐνταῦθα, ὅπως τὸ Ἰδρυμα τοῦτο, εἰς τὸν ναὸν τοῦ ὁποῖου πρόκειται νὰ ἐναποτεθῆ, ὡς τεκμήριον τῆς ἀγάπης της πρὸς αὐτό, ἡ μεγάλη της καρδιά,

ἐντὸς τῆς ὁποίας δὲν ἐκκυκλοφόρει μόνον τὸ αἷμα τῆς ζωῆς της, ἀλλὰ καὶ οἱ μεγάλοι παλμοὶ της καὶ τὰ ἅγια ἰδανικά της καὶ αἱ συγκινήσεις της, διὰ πᾶν ὅ,τι ἐδημιούργει τὴν δόξαν τοῦ Ἑθνους.

Ἐντεῦθεν ὅλοι καὶ σήμερον καὶ αὐτὴν τὴν ἱερὰν στιγμὴν μὲ συγκίνησιν καὶ ἐδγνωμοσύνην ἀναπολοῦν τὴν ἐδγενῆ μορφὴν Σου, μεγάλη Κυρία τοῦ Ἰένους, καὶ ὄλον τὸ Ἑθνος πάντοτε θὰ εὔχεται μετὰ τῆς Ἀγίας του Ἐκκλησίας ὅπως ἡ μνήμη Σου παραμένῃ εἰς τὰς ψυχὰς τῶν ἐπιζώντων ζωηρὰ καὶ ἀλησμόνητος εἰς τοὺς αἰῶνας.

Αἰωνία Σου ἡ μνήμη! Αἰωνία Σου ἡ μνήμη!

ΑΠΟΤΙΣΙΣ ΦΟΡΟΥ ΤΙΜΗΣ ΚΑΙ ΕΥΓΝΩΜΟΣΥΝΗΣ

Λόγος ἐκφωνηθεὶς ὑπὸ τοῦ κ. Γ. Κυριακοῦ, Γενικοῦ Διευθυντοῦ τοῦ Νοσηλευτικοῦ Ἰδρυμάτος Μετοχικοῦ Ταμείου Στρατοῦ καὶ Ἀντιπροέδρου τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ Μαιευτηρίου «Μαρίκα Ἡλιάδη»:

Ἡ δέησις τὴν ὁποῖαν ἀναπέμπομεν σήμερον ἐν τῷ Ἱερῷ τούτῳ Ναῷ τοῦ Μαιευτηρίου δὲν εἶναι πρὸς ἐπιτέλεσιν ἀπλῶς ἐπιβεβλημένου καθήκοντος οὐδὲ ἀπότισις ὀφειλομένου φόρου τιμῆς ἢ εὐγνωμοσύνης πρὸς τὴν μνήμην τῆς Ἰδρυτρίας καὶ Μεγάλης Εὐεργέτιδος τοῦ Ἰδρυμάτος. Εἶναι ἐκδήλωσις τῆς βαθείας ὀδύνης καὶ θλίψεως ἣτις μᾶς συνέχει. Ἐκπηγάζει ἀπὸ τὴν πίστιν καὶ τὸν θαυμασμόν πρὸς τὰς ἀρετὰς τῆς ἐκλειψάσης ἐξαιρέτου Ἑλληνίδος.

Ἀκολουθοῦσα τὴν παράδοσιν τῆς Μεγάλης Οἰκογενείας τῶν Σκυλίτση ἐκ τῆς ὁποίας κατήγετο, προικισμένη ἐκ φύσεως μὲ σπανίας ἠθικὰς καὶ πνευματικὰς ἀρετὰς, ἐνεσάρκωνε ζωντανὸν παράδειγμα σεμνότητος, εὐποιίας καὶ ἀθουρίας δημιουργικῆς δράσεως.

Ἐπῆρξε μία πραγματικὴ ἀρχόντισσα τῆς ἑλληνικῆς παραδόσεως. Ἡ Ἑλενα Βενιζέλου, χήρα τοῦ δημιουργοῦ τῆς Μεγάλης Ἑλλάδος Ἑλευθερίου Βενιζέλου, συνεμερίσθη τὴν χαρὰν τῆς δόξης καὶ τὴν πικρίαν καὶ τὰς δοκιμασίας τῶν πολιτικῶν παθῶν μὲ πάρομιώδη σεμνότητα καὶ στωικὴν ἐγκρατέτησιν.

Ἐπῆρξεν ἡ ιδεώδης σύντροφος καὶ παραστάτις τῆς ἐργώδους ζωῆς τοῦ Ἑλευθερίου Βενιζέλου, ἐναύσματα δὲ πολλὰ τοῦ ἐνθουσιασμοῦ καὶ τῆς δραστηριότητος Ἐκείνου ἐδόθησαν ἀπὸ τὴν διάνοιαν καὶ τὴν καρδίαν τῆς εὐγενοῦς ταύτης Ἑλληνίδος, ἡ ὁποία αὐτοπροαιρέτως παρέμενον ὑπὸ τὴν σκιάν, διὰ νὰ δώσῃ ἐν ἀκόμῃ παράδειγμα σεμνοῦ καὶ ἀνεπιδείκτου ἠθους.

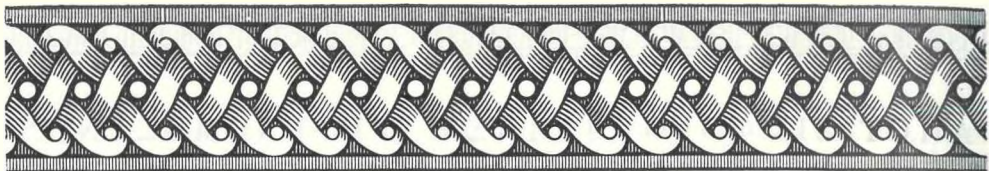
Δεῖγμα τῆς φιλανθρώπου δράσεως πρόκειται ἐνώπιον πάντων ἡμῶν τὸ Ἰδρυμα «Μαρίκα Ἡλιάδη», δημιουργημα τῆς θερμῆς φιλαλληλίας τῆς μεταστάσης καὶ τοῦ ἀλτροῦισμοῦ της, τὸ ὁποῖον θὰ διαιωνίζῃ εἰς τὸν χρόνον τὰ αἰσθητάματα ἅτινα ἔτρεφεν ἡ Ἑλενα Βενιζέλου πρὸς τὴν πατρίδα της Ἑλλάδα καὶ τοὺς συμπατριώτας της.

Ὀντως τὸ Ἰδρυμα τοῦτο ἀπετέλεσεν, ὅτε ἰδρῦθη, κτίσμα πρωτοποριακόν, ἐν τῷ ὁποίῳ συμπεριελήφθη ὅ,τι καλύτερον εἰς ἔμψυχον καὶ ἄψυχον ὑλικόν, καὶ τὸ ὁποῖον ἐλειτούργησε πράγματι ἀποδοτικῶς. Οὐχ ἤτην ὁ Πόλεμος καὶ ἡ Κατοχὴ, μαζὺ μὲ ὄλας τὰς ἄλλας καταστροφὰς, ἐζημίωσε πολλαπλῶς καὶ τὸ Ἰδρυμα τοῦτο, τὸ ὁποῖον παρὰ ταῦτα ἐπέζησε, μέχρι τῆς ἡμέρας καθ' ἣν καὶ πάλιν ἡ Ἑλενα Βενιζέλου ἐπέδειξε πρὸς αὐτὸ τὴν ἀγάπην καὶ τὸ ἐνδιαφέρον της, χωρὶς νὰ φεῖδεται οὔτε κόπων οὔτε θυσιῶν οὔτε πολυμόχθων προσπαθειῶν ὑπὲρ τῆς ἐπιτυχίας καὶ εὐδοώσεως τῶν κοινωφελῶν σκοπῶν της.

Τοιουτοτρόπως ἀνέλαμψε νέα ἐποχὴ διὰ τὸ Μαιευτήριον «Μαρίκα Ἡλιάδη», τὸ ὁποῖον, ἀνορθούμενον, βαίνει πρὸς πραγμάτων ὄλον ἐντελειότερων ἐπιδιώξεων κατὰ τὰς ἐπιταγὰς τῆς ὁσημέραι ἐξελισσομένης ἐπιστήμης καὶ τῶν ἀπαιτήσεων τοῦ πολιτισμοῦ.

Χαρακτηριστικὸν τῆς ἀμειώτου ἀφοσιώσεως πρὸς τὸ φιλόανθρωπον ἔργον τοῦ Νοσοκομείου τούτου, τοῦ ζήλου καὶ τῆς στοργῆς τῆς αἰδιόμιου δεσποίνης εἶναι ἡ ἐκδηλωθεῖσα διὰ τῆς τελευταίας θελήσεως ἐπιθυμία της, ὅπως ἡ καρδία αὐτῆς, ἡ ὁποία τοσάκις ἔπαλλεν εὐστόργως διὰ τὸ Καθίδρυμα τοῦτο, μεταφερθῆ καὶ τοποθετηθῆ ἐν τῷ Ναῷ τοῦ Ἰδρυμάτος, ἵνα, τῇ οὐσίᾳ, πραγματοποιηθῆ ἡ πλήρης ταῦτις εἰς τὸ διηνεκὲς τῆς ἐν ζωῇ βουλήσεως καὶ τῆς μετὰ θάνατον θελήσεως τῆς Μεγάλης Εὐεργέτιδος καὶ Δωρητρίας.

Τὴν στιγμὴν ταύτην, ὁπότε μὲ τὴν καρδίαν ἀνατεινομένην πρὸς τὸν Ὑψιστον εἰμεθα συνηγμένοι ἐνταῦθα διὰ νὰ ἀποτίσωμεν ὀφειλόμενον φόρον τιμῆς, εὐγνωμοσύνης καὶ θαυμασμοῦ πρὸς τὴν Μεγάλην Ἑλληνίδα, ἀναμιμνησκόμεθα τοῦ θαυμαστοῦ ἔργου της καὶ μὲ κατῶδυνον καρδίαν εὐχόμεθα πρὸς τὸν Θεὸν ἵνα ἀναπαύσῃ τὴν ψυχὴν αὐτῆς ἐν σκηναῖς δικαίων, ἀνθ' ὧν πολλῶν ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος καὶ τῶν Ἑλλήνων ἔπραξεν ἐν τῇ ἀξίᾳ ἐπιγείῳ ζωῇ της.

ΜΙΑ ΣΚΙΑΓΡΑΦΙΑ

Ἐπίσης ἡ Διευθύνουσα Ἀδελφὴ τοῦ Μαιευτηρίου
«Μαρίκα Ἡλιάδου», Δις Χαρὰ Βογιατζάκη, εἶπε
τὰ ἑξῆς:

Ἀείμνηστη Ἑλενα Βενιζέλου,

Τὸ ἀνθρώπινον καὶ γήινον σῶμα σας, ὑποκαῖπτον εἰς τὸν σκληρὸν καὶ ἀνυπέροβλητον νόμον τοῦ θανάτου, ἑτερομάτισε τὴν περασμένη Λευτέραν εἰς Παρισίους τὴν λειτουργίαν τῶν ἀνθρώπινων αἰσθήσεων καὶ ἡ ψυχὴ σας ἀπεγειοῦτο ἐκείθεν πρὸς τοὺς Οὐρανοὺς.

Τὸ Πανελλήμιον ἐδέχετο τὴν εἶδησιν τοῦ θανάτου σας μὲ καταφανῆ συγκίνησιν καὶ

οἰκόνην, ὄχι μόνον διότι ὑπῆρξατε ἡ πολύτιμος συμπαραστάτις τοῦ μεγαλυτέρου ἀνδρὸς τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος Ἐλευθερίου Βενιζέλου καὶ ἡ μεγαλυτέρα Ἑλληνὶς εὐεργέτις καὶ φιλόανθρωπος ἡ μὴ ἔχουσα τὸ προηγουμένον της εἰς τὴν ζωὴν τῶν Ἑλληνίδων, ἀλλὰ καὶ διότι διὰ τοῦ θανάτου σας ἐφοβήθη ὅτι ἔχανε διὰ πάντα τὴν δροσερὰν πηγὴν τῆς φιλανθρωπίας, τὴν καρδίαν τῆς Ἑλενας Βενιζέλου, ἀπὸ τὴν ὁποίαν συνεχῶς ἐδροσίζετο καὶ συνεχῶς ἀνεκουφίζετο ὁ ἀνθρώπινος πόνος καὶ τῶν πτωχῶν Ἑλλήνων ἡ δυστυχία.

Ἡ λήκθος μὲ τὴν καρδίαν τῆς Μεγάλης Ἑλληνίδος εἰς τὸν Ναὸν τοῦ Μαιευτηρίου ὅπου ἐναπετέθη.

Προνοητική όμως και μεγαλόψυχος όπως πάντοτε δεν ἐλησμονήσατε τούτους ούτε κατά τὰς τελευταίας σας ἡμέρας, και ἀφοῦ ἐν ζωῇ τοὺς προσεφέρατε ὄλο τὸ αἷμα και ὄλη τὴν ἀνθρωπίνην ἀγάπη πὸν περιέκλειε ἡ μεγάλη σας καρδιά, τοὺς ἀφήσατε τέλος και αὐτὴ τὴν ἴδια τὴν καρδιά σας, μετὴν ἐντολὴν νὰ φυλάσσεται εἰς τὸν ἱερόν χώρον τοῦ ἀγαπημένου σας Μαιεντηρίου «Μαρίκα Ἡλιάδη».

Τὸ Μαιεντήριον τοῦτο, πὸν εἶναι τὸ ἀθάνατον τέκνον σας και ταυτοχρόνως τὸ μεγαλύτερον και τὸ ὡραιότερον καταφύγιον τοῦ ἀνθρωπίνου πόνου εἰς τὴν Ἑλλάδα, παραλαμβάνον σήμερον τὴν καρδιά σας, ἀειμνηστὴ Ἑλενα, τὴν καρδιά πὸν ἐκυβέρονησαν και κατηύθυναν οἱ ἐγγενέστεροι ἀνθρώπινοι παλμοὶ και πὸν ἔδονεῖτο ἀπὸ τὰ ὑψηλότερα ἰδεώδη, θὰ τὴν κλείση βαθιὰ μέσα εἰς τὸ στῆθος του, διὰ νὰ ἀκούη εἰς ὄλην τὴν συνέχειαν τῆς ζωῆς και τῆς δράσεώς του τὴν μελωδίαν τῶν ὡραίων παλμῶν και

τῶν εὐγενῶν αἰσθημάτων πὸν ἐξέπεμπε διὰ τὴν ἀνθρωπίνην δυστυχίαν, και καθοδηγούμενον ἀπὸ αὐτὴν νὰ ἐπιτελῇ ἄριστα τὴν ἀποστολὴν του.

Ἡ τελευταία σας αὐτὴ δωρεὰ ἐν ζωῇ πρὸς τὸ Μαιεντήριον, ἡ δωρεὰ τῆς καρδιάς σας, ἀσφαλίζει πλέον μονίμως τὴν μνήμην σας ἀπὸ τὴν φθορὰν τοῦ χρόνου εἰς τὸν σεβασμὸν και τὸν θαυμασμὸν τῶν ἐπερχομένων γενεῶν.

Ἐνώπιον τῆς καρδιάς σας, καταθέτοντες σήμερον τὴν σπονδὴν τῶν δακρύων μας ἐμεῖς αἱ ἀδελφαὶ τοῦ Μαιεντηρίου μετὰ τοῦ Πανελληνίου ὀλοκλήρου και κλίνουσαι γόνυ τιμῆς και εὐλαβείας πρὸς αὐτῆς, τῆς παρέχου-μεν τὴν διαβεβαίωσιν ὅτι θὰ διαφυλάξωμεν τὴν μνήμην σας ἱερὰν και ἀμόλυντον εἰς τὰ βάθη τῆς ἀνθρωπίνης και τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν συνειδήσεως.

Αἰωνία ᾗς εἶναι ἡ μνήμη σας, λατρευτὴ και μεγάλη Ἑλληνίδα εὐεργέτις Ἑλενα Ἐλευθερίου Βενιζέλου.

ΤΑ ΕΓΚΑΙΝΙΑ ΤΟΥ ΜΑΙΕΥΤΗΡΙΟΥ

Ἀπὸ τὰς ἀθηναϊκὰς ἐφημερίδας τῆς 16ης Φεβρουαρίου 1933 ἀναδημοσιεύομεν τὴν περιγραφὴν τῶν ἐγκαινήων τοῦ Μαιευτηρίου «Μαρίκα Ἡλιάδη»:

Σήμερον τὴν 11ην π.μ. ἐγένοντο μετὰ πάσης ἐπισημότητος τὰ ἐγκαίνια τοῦ δαπάναις τῆς Κυρίας Ἑλενας Ἑλ. Βενιζέλου ἀνεγερθέντος Μαιευτηρίου «Μαρίκα Ἡλιάδη». Παρίσταντο ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας κ. Ἀλέξανδρος Ζαΐμης, ὁ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως κ. Ἐλευθέριος Βενιζέλος μετὰ τῆς Κυρίας Ἑλενας Ἑλ. Βενιζέλου, ὁ Πρόεδρος τῆς Γερουσίας κ. Σ. Γουνατᾶς, οἱ κ.κ. Μιχαλακόπουλος καὶ Καφαντάρης, οἱ Ὑπουργοί, ὁ Δήμαρχος κ. Σπύρος Μερκούρης, ὁ τέως Δήμαρχος κ. Σπύρος Πάτσης, οἱ ἐν Ἀθήναις στρατηγοὶ καὶ ἀνώτατοι ὑπάλληλοι, καὶ πλῆθος κόσμου.

Ὁ ἀγιασμός ἐγένετο ὑπὸ τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν. Πρῶτος

ἔλαβε κατόπιν τὸν λόγον ὁ Διευθυντὴς τοῦ Ἰδρύματος, Ἰατρός κ. Σταυρίδης, ἐξυμνήσας τὸ ἔργον τῆς Κυρίας Ἑλενας Βενιζέλου, περιγράφας τὴν λειτουργίαν τοῦ Ἰδρύματος καὶ ἐκφράσας τὴν εὐγνωμοσύνην τῆς Ἑλληνικῆς Κοινωνίας διὰ τὴν πραγματοποίησιν ἐνὸς ὑψίστης σημασίας κοινωνικοῦ ἔργου.

Πέντε παιδάκια ἐκ τῶν πρὸ τεσσάρων ἐτῶν γεννηθέντων εἰς τὸ ἰδρυθὲν Προπαρασκευαστικὸν τῶν Νοσοκόμων τοῦ Μαιευτηρίου Τμῆμα ᾠδηγήθησαν ἀπὸ τὰς μητέρας των ἐνώπιον τῆς Κυρίας Ἑλενας Βενιζέλου καὶ ἐν μέσῳ γενικῆς συγκινήσεως προσέφεραν εἰς τὴν μεγάλην εὐεργετιδὰ των λουλούδια ἐκ μέρους ὄλων τῶν παιδιῶν ποῦ βλέπουν τὸ φῶς εἰς τὸ Μαιευτήριον.

Ο ΛΟΓΟΣ ΤΟΥ κ. ΣΠΥΡΟΥ ΜΕΡΚΟΥΡΗ

Ἔλαβε κατόπιν τὸν λόγον ὁ Δήμαρχος κ. Σπῦρος Μερκούρης:

Αἰσθημα, εἶπε, εὐγνωμοσύνης καὶ αἰσθημα χαρᾶς πληροῖ τὴν στιγμὴν αὐτὴν τὴν ψυχὴν μου. Αἰσθάνομαι εὐγνωμοσύνην πρὸς τὴν Ἑλληνίδα ἢ ὁποῖα γνωρίζει νὰ καθιστᾷ πηγὴν ὑγείας καὶ προαγωγῆς τῆς πρώτης πόλεως τοῦ κόσμου τὸ θεῖον εἰς χεῖρας τῆς δῶρον τοῦ πλούτου, συνεχίζουσα τὸ ἀνθρωπιστικὸν καὶ φιλόπολι ἔργον τῆς ἀειμνήστου μητρὸς τῆς Βιογινίας Σκυλίτση, εἰς τῆς ὁποίας τὴν ἐμπνευσι ὀφείλεται καὶ τὸ Ἴδρυμα τοῦτο. Αἰσθάνομαι χαρὰν ὡς ἐκ πρόσωπος τῆς πόλεως αὐτῆς καὶ τῶν πολιτῶν τῆς, ἢ ὁποῖα πλουτίζεται σήμερον μὲ Ἴδρυμα ἀπαράμιλλον, ὅπου θὰ ἀνατέλλῃ ἢ ὑπαρξίς τῶν Ἀθηναίων τοῦ μέλλοντος.

Ἐτόνισε κατόπιν ὁ κ. Σπ. Μερκούρης ὅτι καὶ ὡς Ἱατρός καὶ ὡς Διευθυντῆς ἐπὶ εἰκοσιν ἔτη μεγάλου Νοσοκομείου καὶ ὡς Δήμαρχος παρηκολούθησε τὰ ἐν Εὐρώπῃ παρόμοια ἔργα καὶ δύναται νὰ βεβαιώσῃ ὅτι ἡ ἐπιστημονικὴ τελειότης του ἔχει φθάσει εἰς τὸ ἀπόλυτον.

Ἄλλὰ τί νὰ εἴπωμεν, λέγει, διὰ τὴν δέσποιναν τὴν ὑπερτέραν τιμῆς καὶ ὑπερτέραν ἐπαίνων καὶ ὑποδειγματικῆς μετριο-

φροσύνης διότι ἀφίερωσε τὸ Ἴδρυμα εἰς μνήμην εὐλαβῆ τῆς φίλης τῆς Μαρίκας Ἡλιάδῃ, ἢ ὁποῖα μὲ τόσην γενναιοῦτητα, τόσον πατριωτισμὸν, τόσην φιλαλληλίαν ἔστησε τὸν σταθμὸν αὐτὸν τῆς γεννήσεως διὰ νὰ ἐξορροῦν ἐντεῦθεν πρὸς τὴν ζωὴν καὶ νὰ ἐξορροῦν ὑπὸ τὰς ἀρίστας συνθήκας ἀλλεπάλληλοι γενεαὶ τοῦ μέλλοντος; Μιὰ πηγὴ ζωῆς ἰδρῦθη ἐδῶ καὶ θ' ἀναβλύξῃ αἰωνίως.

Ἰπὸσχομαι πρὸ παντὸς νὰ συστήσω εἰς τὴν εὐγνωμοσύνην τοῦ Δήμου Ἀθηναίων τὸ ὄνομα τῆς Κυρίας Ἑλενας Ε. Βενιζέλου, τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ εὐλογοῦν ὄχι μόνον τὰ νεογέννητα καὶ αἱ μητέρες, ἀλλὰ καὶ ὁλόκληρος, σύσσωμος ἢ πόλις. Ἐξ ὀνόματος τῆς πόλεως τὴν εὐχαριστῶ καὶ εὐχομαι νὰ συνεχίσῃ ἐπὶ μακρότατον τὴν δρᾶσιν τῆς, ἢ ὁποῖα θὰ μείνῃ παράδειγμα περιλαμπρον εἰς τὸ μέλλον.

Κατὰ τὸ διάστημα αὐτὸ τοῦ λόγου τοῦ κ. Σπ. Μερκούρη ἢ Κυρία Ἑλενα Βενιζέλου εἶχε καταληφθῆ ὑπὸ μεγάλης συγκινήσεως μέχρι δακρῶν.

᾿Ωμίλησαν κατόπιν δι' ὀλίγων ὁ Διευθυντῆς τοῦ Ἰπουργείου Ἰγυεινῆς κ. Κοπανάρης καὶ ἐκ μέρους τοῦ «Εὐαγγελισμοῦ» ὁ κ. Κοριζῆς.

Ο ΛΟΓΟΣ ΤΟΥ κ. ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΥ ΒΕΝΙΖΕΛΟΥ

Ἀκολούθως οἱ ἐπίσημοι μετέβησαν εἰς ἰδιαιτέραν αἴθουσαν, ὅπου προσεφέρθησαν ἀναψυκτικά. Ἐκεῖ ὁ κ. Ἐλευθέριος Βενιζέλος εἶπε τὰ ἑξῆς:

Ἡ γυναῖκα μου, ἀσυνήθιστη ὅπως εἶναι νὰ ὀμιλῇ ἐνώπιον πολλοῦ κόσμου, μὲ παρεκάλεσε νὰ τὴν ἀναπληρώσω διὰ νὰ σᾶς εἴπω τὰς ὀλίγας αὐτὰς λέξεις:

Ἀπευθύνω πρωτίστως τὴν εὐγνωμοσύνην τῆς γυναικὸς μου καὶ ἐμοῦ εἰς τὸν κ. Πρόεδρον τῆς Δημοκρατίας, ὁ ὁποῖος εὐηρεστήθη νὰ λαμπρύνῃ διὰ τῆς παρουσίας του τὴν ἑορτὴν αὐτὴν τῶν ἐπισήμων ἐγκαινίων τοῦ Μαιευτηρίου «Μαρίκα Ἡλιάδῃ».

Ἀπευθύνω ἐπίσης τὰς εὐχαριστίας μας πρὸς τὰ Μέλη τῆς Κυβερνήσεως, τὸν κ. Δή-

μαρχον, τὰς λοιπὰς Ἀρχὰς καὶ τοὺς συμπολίτας ὅσοι ἀνταποκρινόμενοι εἰς τὴν πρόσκλησιν τοῦ Ἰδρυματος εὐηρεστήθησαν νὰ προσέλθουν εἰς τὰ ἐγκαίνια αὐτοῦ.

Νομίζω ὅτι τὸ Ἴδρυμα τοῦτο ἀνταποκρίνεται εἰς μίαν πραγματικὴν ἀνάγκην τῆς πόλεως καὶ γενικώτερον τῆς Χώρας. Τὸ Δημόσιον καὶ τὸ Δημοτικὸν Μαιευτήριον ἦσαν ὅλως ἀνεπαρκῆ πρὸς ἀντιμετώπισιν τῶν ἀναγκῶν μιᾶς μεγάλης πόλεως ὅπως αἱ Ἀθῆναι. Ἡ Κλινικὴ τοῦ κ. Λούρου, ἢ ὁποῖα ἀνταποκρίνεται εἰς ὅλας τὰς ἀπαιτήσεις μιᾶς συγχρόνου Μαιευτικῆς Κλινικῆς, εἶναι ἀνεπαρκῆς ἐπίσης, ὡς ἐκ τοῦ περιορισμένου ἀριθμοῦ κλινῶν ποὺ διαθέτει. Οὔτε ἄλλως τε τὸ Μαιευτήριον τοῦτο πληροῖ ὅλας τὰς ἀνάγκας τῆς πόλεως.

Ἡ ἐξασφάλισις τῆς λειτουργίας του

Ἄλλ' εἶναι ἴδρυμα φιλανθρωπικὸν ἐν τῇ ἐννοίᾳ ὅτι ἡ Ἰδρύτρια αὐτοῦ ὄχι μόνον ἐδαπάνησε τὰ ἀναγκαῖα ποσὰ διὰ τὴν ἀνέγερσιν καὶ τελείαν αὐτοῦ ἐγκατάστασιν, ἀλλ' ἀναλαμβάνει καὶ τὴν καταβολὴν τῶν ἐλλειμμάτων τὰ ὅποια θὰ παρουσιάξῃ ἡ λειτουργία αὐτοῦ.

Τὸ ἔλλειμμα τοῦ πρώτου τούτου ἔτους ὑπολογίζεται νὰ ἀνέλθῃ εἰς δύο περίπου ἑκατομμύρια. Μετὰ τὸ πρῶτον ὁμως ἔτος, ὅταν αἱ ἡμίσεις ἐπὶ πληρωμῇ κλῖναι φθάνουν νὰ καταλαμβάνωνται ἀπὸ ἐπιτόκους, τὸ ἔλλειμμα ἐλπίζεται νὰ περιορισθῇ εἰς ἓν μόνον ἑκατομμύριον. Ὅταν δὲ σὺν τῷ χρόνῳ αἱ ἐπὶ πληρωμῇ κλῖναι θὰ καταλαμβάνωνται κατ' ἀναλογίαν μεγαλυτέραν τοῦ 50%, φυσικὰ τὸ ἔλλειμμα θὰ περιορίζεται.

Ἄλλ' ἡ γυναῖκα μου εἶναι ἀποφασισμένη νὰ ἐπισχύσῃ οἰκονομικῶς τὸ Ἰδρυμα καὶ ὅταν ἀκόμη παύσῃ τοῦτο νὰ ἔχῃ ἑλλείμματα δι' ἑτησίας εἰσφορᾶς 2.000 ἀγγλικῶν λιρῶν.

Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτο ἐπροίκισεν ἤδη τὸ κατάστημα διὰ κεφαλαίον 30.000 λιρῶν, τὰς ὁποίας ἡ μήτηρ τῆς ἐδώρησεν ἐπὶ τούτῳ καὶ τὸ εἰσόδημα τῶν ὁποίων θὰ περιέρχεται εἰς αὐτό, θὰ καταβάλλῃ δὲ ἐξ ἰδίων τὸ ὑπόλοιπον μέχρι συμπληρώσεως τῶν 2.000 λιρῶν. Τοιοῦτοτρόπως κάθε μείωσις τοῦ ἑλλείμματος τὴν ὁποίαν θὰ φέρῃ εἰς τὸ μέλλον ἢ πλήρωσις μεγαλυτέρας ἀναλογίας τῶν ἐπὶ πληρωμῇ κλινῶν θὰ χρησιμοποιοῖται ὅπως ἐπεκτείνεται βαθμιαίως ὁ ἀριθμὸς τῶν δωρεᾶν κλινῶν. Ὑπολογίζεται ὅτι ὅταν 35 κλῖναι ἐπὶ πληρωμῇ χρησιμοποιοῦνται, ὁ ἀριθμὸς τῶν δωρεᾶν κλινῶν θὰ ἀδξηθῇ ἀπὸ 50 εἰς 65.

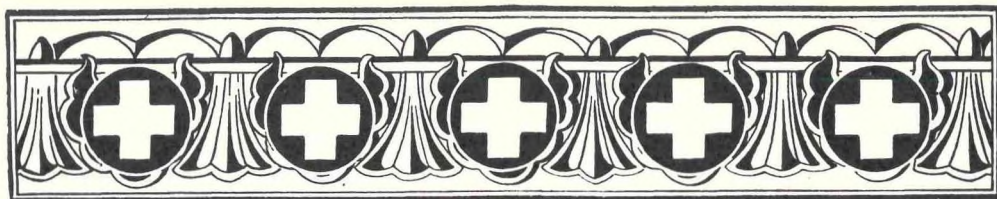
Ἄλλ' ἡ γυναῖκα μου ἐνόμισεν ὅτι τῆς ἐπεβάλλετο νὰ μεριμνήσῃ διὰ τὴν εἰς τὸ διηνεκές ἐξασφάλισιν τῆς συντηρήσεως τοῦ Ἰδρύματος. Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτο ἐκληροδότησεν ὑπὲρ αὐτοῦ 60.000 λιρῶν Ἀγγλίας, αἱ ὅποια μὲ τὰς 30.000 λίρας μὲ τὰς ὁποίας, ὅπως ἀνέφερα ἀνωτέρω, ἐπροικοδότησεν ἤδη τὸ Ἰδρυμα, ἀποτελοῦν κεφάλαιον 90.000 λιρῶν, αἱ ὅποια ἠμποροῦμεν νὰ εἴμεθα ἠσυχοὶ ὅτι δύνανται νὰ ἐξασφαλίσουν τὴν εἰς τὸ διηνεκές ἀπόσκοπον λειτουργίαν τοῦ Ἰδρύματος.

Ἄλλὰ τὸ Ἰδρυμα δὲν εἶναι ἀπλῶς Μαιευτικὴ Κλινικὴ, ἀλλὰ καὶ Σχολὴ Μαιῶν, φιλοδοξοῦσα νὰ συντελέσῃ ὅπως βαθμηδὸν ἐξαποστέλλωνται πρὸς ὅλα τὰ σημεῖα τῆς Χώρας Μαῖαι ἀρτίως μορφωμένοι, τῶν ὁποίων τόσῃ ὑπάρχει πάντοτε ἔλλειψις.

Τὸ καθῆκον πρὸς τὴν Κοινωνίαν

Ἡ γυναῖκα μου, ἐμποτισμένη ἀπὸ τὴν ἰδέαν ὅτι ὁ πλοῦτος ἀποτελεῖ κοινωνικὴν λειτουργίαν, εἶναι εὐτυχῆς διότι τῆς δίδεται ἡ νέα αὐτῇ εὐκαιρία ὅπως ἐκπληρώσῃ ὅσον τῆς ἐπιτρέπουν αἱ δυνάμεις τῆς τὸ καθῆκον τὸ ὅποιον αἰσθάνεται ὅτι δημιουργεῖ δι' αὐτὴν ἀπέναντι τῆς Κοινωνίας τὸ γεγονός ὅτι εἶναι κάτοχος περιουσίας, τῆς ὁποίας ἡ πρόσοδος ὑπερβαίνει τὰς ἀτομικὰς καὶ οἰκογενειακὰς ἀνάγκας τῆς. Βεβαίως ἡ ἴδρυσις τοιούτων Ἰδρυμάτων δὲν εἶναι ὁ μόνος τρόπος διὰ τοῦ ὁποίου οἱ εὐποροὶ ἠμποροῦν νὰ ἐκπληρώσουν τὸ καθῆκον τῶν εἰς τὴν Κοινωνίαν. Τοιοῦτος τρόπος θὰ ἦτο λόγου χάριν καὶ ἡ ἴδρυσις μιᾶς νέας Βιομηχανίας, ἡ ὁποία θὰ ἠσφάλιζε πόρον ζωῆς εἰς πολυάριθμον ἐργατικὸν καὶ ὑπαλληλικὸν προσωπικὸν καὶ θὰ ἐβελτίωνε τὸ ἐμπορικὸν ἰσοζύγιον τῆς Χώρας. Ἄλλὰ πιστεύω νὰ συγχωρηθῇ εἰς τὴν γυναῖκα μου ὅτι ἐπροτίμησε νὰ χρησιμοποιοῖ τὰ περισσεύματά τῆς—καί, διὰ νὰ εἶμαι ἀκριβής, καὶ μέρος τῶν κεφαλαίων τῆς—διὰ τὴν ἴδρυσιν τοιούτων ἰδρυμάτων, ἐφ' ὅσον ἰδίως ἢ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον χρησιμοποίησις αὐτῶν τὴν ἀπαλλάττει ἀπὸ πολλὰς παρεξηγήσεις εἰς τὰς ὁποίας ἠδύνατο νὰ τὴν ἐκθέσῃ ἢ ἀνάμειξίς τῆς εἰς βιομηχανικὰς ἢ ἄλλας οἰασθήποτε ἐπιχειρήσεις, διὰ τὰς ὁποίας ἄλλωστε δὲν αἰσθάνεται νὰ ἔχῃ καμμίαν ἀρμοδιότητα.

Μετὰ τὸν λόγον τοῦ κ. Ἑλ. Βενιζέλου, ζωηρῶς χειροκροτηθέντα, ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας κ. Ἄλ. Ζαΐμης, συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου, τοῦ κ. Πρωθυπουργοῦ, τῆς Κυρίας Βενιζέλου καὶ τῶν λοιπῶν ἐπισήμων, ἐπεσκέφθη λεπτομερῶς ὁλόκληρον τὸ Ἰδρυμα: ἀποχωρῶν δέ, ἐξέφρασε τὸν ἐνθουσιασμόν του διὰ τὴν τελειότητα τοῦ Ἰδρύματος καὶ συνεχάρη διὰ ζωηρᾶς χειραψίας τὴν Καν. Ἐλεναν Βενιζέλου.

ΕΝΑ ΑΛΗΘΙΝΟ ΠΑΛΑΤΙ ΓΙΑ ΤΙΣ ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΚΑΙ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΤΩΝ ΠΤΩΧΩΝ ΤΑΞΕΩΝ

Α'

ΤΟ ΜΑΙΕΥΤΗΡΙΟΝ ΤΗΣ κ. ΕΛΕΝΑΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΥ

Ἡ κατωτέρω σκηνὴ δὲν εἶναι φανταστική. Ἐγινε πρὸ ἡμερῶν καὶ μοῦ τὴν διηγήθη αὐτόπτης μάρτυς ἀκριβῶς ὅπως περιγράφεται.

Δύο ἄνθρωποι τοῦ λαοῦ ἔσταμάτησαν πρὸ τῆς οἰκίας τοῦ κ. Βενιζέλου πού κτίζεται ἐπὶ τῆς Λεωφόρου Κηφισιάς, τὴν ἔκοίταζαν μὲ προσοχὴν καὶ τρόπον πού ἦτο προφανὲς ὅτι τοὺς ἐκίνει τὸν θαυμασμόν, καὶ σὲ μιὰ στιγμή ὁ ἓνας εἶπε:

—Κοίτα, φίλε μου, τί παλάτι γιὰ νὰ καθίσουν δύο ἄνθρωποι!

Ἵ ἄλλος σιωπηλὸς ἐκινούσε τὸ κεφάλι του. Ἐνας τρίτος ὅμως, ἐργατικὸς ἡλικιωμένος, πού ἀπὸ τὰ ροῦχα του φαινόταν ὅτι ἐπέστρεφεν ἀπὸ τὴν δουλειά του, εἶχε πλησιάσει τοὺς ἄλλους δύο καί, καθὼς ἄκουσε τὰ λόγια τοῦ πρώτου, τοὺς εἶπε:

—Δὲν εἶδατε ὅμως καὶ ἓνα ἄλλο παλάτι πιὸ μεγάλο καὶ πιὸ πλούσιο πού ἔχτισεν ἡ Κυρία Βενιζέλου γιὰ μᾶς, γιὰ τίς γυναῖκες μᾶς, γιὰ τὰ παιδιά μᾶς;

Οἱ ἄλλοι δὲν κατάλαβαν τὸν ἔκοίταζαν ἐρωτηματικά. Καὶ ὁ γεροντάκος, τείνοντας τὸ χέρι του, ἐξήγησε:

—Εἶναι τὸ Μαιευτήριον, δίπλα στὰ Παραπήγματα. Τὸ εἶδατε; Ὅχι. Πηγαίνετε νὰ τὸ ἰδῆτε καὶ τοῦτο, καὶ νὰ τὰ πῆτε καλύτερα.

Ἵ γερο-ἐργάτης ἐννοοῦσε τὸ Μαιευτήριον πού χαρίζει ἡ Κυρία Ἐλενα Βενιζέλου εἰς τὰς Ἀθήνας, καὶ τὸ ὅποιον προσεχῶς θὰ ἀρχίσῃ νὰ λειτουργῇ δεχόμενον ἀρρώστους. Καὶ εἶναι πράγματι ἓνα ἀλη-

θινὸ παλάτι ὅπου τὰ μισὰ κρεβάτια θὰ διατίθενται ἐντελῶς δωρεάν διὰ τὰς γυναῖκας τοῦ λαοῦ. Τὸ κτίριον εἶναι τετραόροφον, κεῖται ἀμέσως μετὰ τὰ Παραπήγματα καὶ ἀκριβῶς πρὸ τοῦ Ἐμπειρικείου καὶ Σεβαστοπουλείου.

Ἵ οἰκοδομὴ καταλαμβάνει χῶρον περὶ σσότερον τῶν 3.000 τετραγωνικῶν πήχεων, ὀλόκληρος δὲ ἡ περιοχὴ τοῦ Ἰδρύματος ἀπλοῦται ἐπὶ ἐπιφανείας 25.000 τετραγωνικῶν πήχεων. Ὁ εἰσερχόμενος διὰ τῆς κυρίας εἰσόδου εὐρίσκειται πρὸ μεγαλοπρεποῦς πράγματι κλίμακος ἀπὸ κόκκινο μάρμαρο τῆς Λειβαδιᾶς. Ἐκατέρωθεν ἀπλοῦνται εὐρύτατοι διάδρομοι μὲ αἰθούσας ἐκατέρωθεν αὐτῶν, ὅπου τὰ Γραφεῖα, τὸ Ἀμφιθέατρον, τὰ Ἐξωτερικὰ Ἱατρεῖα, τὸ Πρόχειρον Χειρουργεῖον κτλ. Ὁ διάδρομος ἔχει μῆκος 136 μέτρων, δηλαδὴ τὸ Μαιευτήριον εἶναι τὸ μακρύτερον κτίριον τῶν Ἀθηνῶν.

Ἵ ἐπισκέπτης ὁ ὅποιος περιέρχεται τὰ διάφορα διαμερίσματα δοκιμάζει σὲ κάθε βῆμα καὶ μιὰ εὐχάριστον ἐκπληξίν. Παντοῦ φῶς ἄπλετον, ἄνεσις, παντοῦ μιὰ ἀτμόσφαιρα γελαστή, τίποτε τὸ ἐνθυμίζον νοσοκομεῖον. Τοῖχοι ἀπὸ λακὲ ἀπαστράπτοντες, ἐδῶ πράσινο ἀνοικτό, ἐκεῖ χρώματος μπῆζ, ἄλλοῦ ἰβουάρ. Αἱ αἰθουσαι τῶν λουτρῶν, τὰ μπάνια μὲ τοὺς μικροὺς λουτήρας διὰ τὰ μωρά, τὰ δωμάτια τῶν ἀσθενῶν, τὰ δωμάτια τῶν νοσοκόμων, τοῦ ὑπηρετικοῦ προσωπικοῦ, ὄλα, ἀκόμη καὶ τὰ πλυντήρια, ὅπου τὸ πλῦσιμο, τὸ

στέγνωμα καὶ τὸ σιδέρωμα τῶν ρούχων θὰ γίνωνται μὲ μηχανήματα, καταυγάζονται ἀπὸ ἄπλετον φῶς. Καὶ θὰ γίνῃ ἀκόμη πιὸ χαρωπὸ τὸ περιβάλλον τοῦ Ἰδρύματος ὅταν θὰ φυτευθοῦν τὰ δένδρα καὶ τὰ λουλούδια εἰς τὴν πέριξ τοῦ κτιρίου εὐρείαν περιοχὴν, ἣ ὁποία θὰ μετατραπῇ εἰς ὠραῖον καλλιτεχνικὸν κήπον.

Τὸ Μαιευτήριον θὰ περιέχῃ 100 κλίνας, αἱ ὁποῖαι βραδύτερον ἢμπορεῖ νὰ αὐξηθοῦν εἰς 120. Ἐκ τούτων αἱ 50 θὰ εἶναι ἐντελῶς δωρεὰν διὰ τὰς γυναῖκας τοῦ λαοῦ. Δηλαδή θὰ περιθάλπωνται ἐκεῖ μέσα παραπάνω ἀπὸ δύο χιλιάδες πτωχαὶ μητέρες ἐτησίως. Αἱ λοιπαὶ κλίναι θὰ διαιρέθων ὡς ἐξῆς: Τριάντα πρώτης καὶ δευτέρας θέσεως καὶ δέκα θ' ἀποτελέσουν εἰδικὴν θέσιν διὰ πτωχοὺς ὑπαλλήλους ἢ νοικοκυραίους οἱ ὁποῖοι δὲν ἢμποροῦν νὰ πληρώσουν πολλὰ ἀφ' ἑνός, καὶ ἀφ' ἑτέρου δὲν θὰ ἤθελαν νὰ εἰσαγάγουν ἐντελῶς δωρεὰν τὴν γυναῖκα των. Αὐτοὶ μὲ 1.500 δραχμὰς θὰ ἔχουν πλήρη περίθαλψιν καὶ περιποιήσιν. Μένουν ἄλλαι δέκα θέσεις, αἱ ὁποῖαι θὰ διατεθοῦν διὰ τὰς μολυσμένας γυναῖκας εἰς αἰθούσας τελείως ἀπομεμονωμένας.

Ἐνα τέτοιο τεράστιον Ἰδρυμα μὲ προσωπικὸν πᾶνω ἀπὸ 50 πρόσωπα, θὰ μπορῇ νὰ συντηρηθῇ μὲ τὰς προσόδους ἀπὸ τὰ 30-40 κρεβάτια; Βεβαίως ὄχι. Τὸ Μαιευτήριον θὰ στοιχίσῃ εἰς τὴν Κυρίαν Ἐλενα Βενιζέλου πᾶνω ἀπὸ 100.000 λίρας στερλίνας, προτίθεται ὅμως νὰ καταθέσῃ ὠρισμένον ποσόν, τοῦ ὁποῖου οἱ τόκοι.

μαζὶ μὲ τὰς εἰσπράξεις τῶν ἐπὶ πληρωμῇ θέσεων, θὰ καλύπτουν τὰ ἐξοδα τῆς λειτουργίας τοῦ Ἰδρύματος.

Καὶ ἡ κολοσσιαία αὐτὴ δωρεὰ πρὸς τὴν πόλιν τῶν Ἀθηνῶν γίνεται εἰς ἐποχὴν κατὰ τὴν ὁποίαν ἢ εὐεργέτις, ἐπενδύσασα τὴν περιουσίαν της εἰς ἑλληνικὰ χρεώγραφα, ὑπέστη τεραστίας ζημίας, ἀπολέσασα ἴσως τὸ ἥμισυ αὐτῆς ἂν ὄχι περισσότερα. Ἀναφέρομεν τὴν περίπτωσιν αὐτὴν—ποιὸς ξέρει, ἴσως πεισθοῦν μερικοὶ πολυκεκατομμυριοῦχοι, ἐκ τῶν ὁποίων ἄλλοι δὲν ἔχασαν τίποτε καὶ ἄλλοι ἐκέρδισαν περισσότερα, νὰ κινηθοῦν πρὸς τὸν λαόν. Δὲν ἔχει κανεὶς τὴν ἀξίωσιν νὰ ἐπαναληφθῇ ἢ χειρονομία τῆς Κυρίας Ἐλενας Βενιζέλου στὴν ἴδια ἀναλογία, χειρονομία ἢ ὁποία ἀποτελεῖ μοναδικὴν περίπτωσιν στὸν κόσμον, ἀλλὰ ἄς τὴν ἀκολουθήσουν καὶ οἱ ἄλλοι, ἔστω καὶ ἐκ μεγάλης ἀποστάσεως.

Ἐλέχθη ἀνωτέρω ὅτι τὸ Μαιευτήριον θὰ διαθέτῃ 50 θέσεις ἐντελῶς δωρεὰν διὰ τὰς ἀπόρους μητέρας. Ἐχει ὅμως καὶ ἄλλον σκοπὸν νὰ ἐξυπηρετήσῃ. Θὰ παρακολουθῇ τὴν γυναῖκα διαρκούσης τῆς κυήσεως, καὶ ἔπειτα, μετὰ τὴν ἐξοδὸν της, θὰ παρακολουθῇ τὸ βρέφος.

Δηλαδή δὲν θὰ παρέχῃ περίθαλψιν ἀπλῶς εἰς τὰς ἀπόρους γυναῖκας ἀλλὰ θὰ βελτιώσῃ, θὰ ἐξυγιάνῃ καὶ τὴν μητέρα καὶ τὸ παιδί.

Ἀλλὰ περὶ τοῦ σκοποῦ τούτου καὶ ἄλλων λεπτομερειῶν τοῦ μεγάλου τούτου Ἰδρύματος θὰ ὀμιλήσωμεν εἰς τὸ προσεχὲς ἄρθρον.

B'

Η ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΜΗΤΕΡΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΤΟΥ ΛΑΟΥ

Τὸ Μαιευτήριον ποὺ χαρίζει ἢ Κυρία Ἐλενα Βενιζέλου εἰς τὸν λαὸν καὶ περὶ τοῦ ὁποῖου ἐγράψαμεν εἰς τὸ προχθεσινὸν φύλλον, ὠνομάσθη Μαιευτήριον «Μαρίκα Ἡλιάδη». Ἡ ἐπωνυμία αὕτη ὀφείλεται εἰς τὰς ἐξῆς περιστάσεις.

Ἡ Κυρία Βενιζέλου πάντοτε ἐμελέτα νὰ χαρίσῃ ἕνα Ἰδρυμα εἰς τὰς Ἀθήνας, ὅταν δὲ πρὸ ἐτῶν βρέθηκε στὴ Λωζάννην

μετὰ τῆς φίλης της Μαρίκας Ἡλιάδη ἐπεσκέφθη μαζί της τὸ Μαιευτήριον τῆς πόλεως ταύτης, τὸ ὁποῖον εἶναι ἕνα ἀπὸ τὰ ὠραιότερα τοῦ κόσμου. «Ἄν μποροῦσαν αἱ Ἀθηναὶ νὰ ἀποκτήσουν ἕνα τέτοιο Ἰδρυμα!» εἶπε στὸ τέλος ἢ Μαρίκα Ἡλιάδη. Τὰ λόγια αὐτὰ ἔρχονται σὰν ὑπόδειξις εἰς τὴν Κυρίαν Ἐλενα Βενιζέλου, τῆς ὁποίας τὴν σκέψιν ἀπησχόλει σοβα-

ρως ή ίδρυσις ενός αληθινά κοινωφελούς καταστήματος. Ἡ ἰδέα ἔλαβε σάρκα καὶ ὄσπᾳ, καὶ ἐπειδὴ ἐν τῷ μεταξύ ἡ φίλη της ἀπέθανε, εἰς μνήμην αὐτῆς ἡ Κυρία Βενιζέλου ἔδωσε τὸ ἀνωτέρω ὄνομα εἰς τὸ Ἴδρυμά της.

Ἡ Κυρία Βενιζέλου ὠμίλησε περὶ τῶν σχεδίων της εἰς τὴν μητέρα της Κυρίαν Σκυλίτση, ἡ ὁποία ὄχι μόνον εὐρέθη ἀπολύτως σύμφωνος, ἀλλ' ἐδήλωσεν ὅτι διαθέτει διὰ τὴν ἴδρυσιν εἰδικῆς Σχολῆς Μαιῶν 30.000 λίρας. Ἡ Σχολὴ αὕτη θὰ λειτουργῇ ἐντός τοῦ Ἰδρύματος ὑπὸ εἰδικούς κανονισμούς καὶ ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ἐσχάτου ψηφισθέντος νόμου, διὰ τοῦ ὁποίου παρέχεται εἰς τὸ Ἴδρυμα τὸ δικαίωμα τῆς διδασκαλίας καὶ μορφώσεως θεωρητικῆς καὶ πρακτικῆς μαθητριῶν Μαιῶν καὶ ἀναγνωρίσεως τούτων ἐπισήμως. Πρὸς τὸ παρὸν ἡ Σχολὴ θὰ περιλάβῃ 20-30 μαθητευομένας Μαιῶς.

Δέον νὰ σημειωθῇ ὅτι ὁ πυρὴν τοῦ πειραμένου τούτου προσωπικοῦ ἔχει ἤδη σχηματισθῆ. Πρὸ τριετίας καὶ πλέον εἰς τὴν Κλινικὴν Λιβανοῦ ἡ Κυρία Βενιζέλου διωργάνωσεν εἰδικὴν Μαιευτικὴν Σχολήν, εἰς τὴν ὁποίαν ἐμορφώθησαν ὀκτὼ Μαῖαι, ἐκ τῶν ὁποίων αἱ τέσσαρες τελειόφοιτοι τοῦ Γυμνασίου καὶ αἱ λοιπαὶ τῆς Β' γυμνασιακῆς τάξεως. Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο ἡ Κυρία Βενιζέλου ἐπλήρωσε διὰ 10 κρεβάτια, ἔγιναν δὲ ἄνω τῶν χιλίων τοκετῶν ἐντελῶς δωρεάν. Τὰ κορίτσια ἠσκήθησαν θεωρητικῶς καὶ πρακτικῶς τόσον καλά, ὥστε εἶναι εἰς θέσιν νὰ ἐκτελέσουν ἓνα τοκετόν, φυσιολογικὸν βεβαίως, καὶ ἀναλαμβάνουν ὑπευθύνως τὴν περίθαλψιν τῶν λεχῶν.

Αἱ Μαῖαι αὐταὶ ἐγκαθίστανται μετ' ὀλίγας ἡμέρας εἰς τὸ νέον Μαιευτήριον, μαζί μὲ ἄλλο κατώτερον προσωπικόν, ὅπως ἐργασθοῦν εἰς τὰ προκαταρκτικὰ τῆς λειτουργίας αὐτοῦ, ἡ ὁποία θ' ἀρχίσῃ τὴν 1ην Ὀκτωβρίου. Τὰ ἐγκαίνια θὰ γίνονιν βραδύτερον, δοθέντος ὅτι τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἡ Κυρία Ἐλενα Βενιζέλου θ' ἀπουσιάξῃ. Ἀσθενεῖς ὅμως θὰ δέχεται ἀπὸ τῆς 1ης Ὀκτωβρίου.

Εἶπα ὅτι ὁ σκοπὸς τοῦ Ἰδρύματος εἶναι

πολὺ εὐρύτερος ἐνός Μαιευτηρίου. Δὲν θὰ περιθάλπεται μόνον ἡ ἐπίτοκος, ἐξερχομένη μετὰ τὸν τοκετόν. Τὸ Ἴδρυμα θὰ παρακολουθῇ τὴν γυναῖκα τοῦ λαοῦ διαρκούσης τῆς κηύσεως, καὶ ἔπειτα τὸ βρέφος κατὰ τὸ πρῶτον του στάδιον.

Εἰδικὰ ἱατρεῖα θὰ δέχονται τὰς μελλούσας μητέρας τρὶς τῆς ἐβδομάδος, θὰ τὰς παρακολουθοῦν εἰδικοὶ ἐπιστήμονες, θὰ ἐνισχύουν τὸν ὀργανισμόν των, ὥστε ὁ τοκετὸς νὰ εἶναι φυσιολογικός. Ἰδιαίτερα φροντὶς θὰ καταβάλλεται διὰ τὰς ἐπιτόκους αἱ ὁποῖαι πάσχουν ἐκ φυματιώσεως ἢ συφιλίδος. Εἰς εἰδικὸν ἐργαστήριον, ἐφωδιασμένον μὲ τὰ τελειότερα καὶ νεώτερα ὄργανα, θὰ γίνονται ἀναλύσεις οὕρων καὶ αἵματος, ἐξετάσεις, παρασκευαὶ ἐμβολίων γιὰ τὰ παιδιὰ κτλ.

Μετὰ τὸν τοκετόν ἄλλο ἱατρεῖον θὰ δέχεται τὸ βρέφος τρὶς τῆς ἐβδομάδος. Ἐκτὸς τῆς ἱατρικῆς περιθάλψεως, ἡ ὁποία θὰ ἀποβλέπῃ εἰς τὸ νὰ ἐξασφαλίσῃ εἰς τὴν μητέρα ἓνα γερὸν παιδί, θὰ δίδονται συμβουλαὶ εἰς τὰς μητέρας πῶς νὰ περιποιοῦνται τὰ βρέφη καὶ τὸν ἑαυτὸν των, οὕτως ὥστε νὰ ἐξουδετεροῦνται πᾶσα βλάβη ἐκ κληρονομικῶν παθήσεων.

Ἄλλο πάλιν ἱατρεῖον θὰ διατίθεται διὰ τὰς χειρουργικὰς γυναικολογικὰς παθήσεις. Γυναῖκες ἔχουσαι ἀνάγκην χειρουργικῆς ἐπεμβάσεως θὰ εὐρίσκουν ἐκεῖ μέσα πλήρη περίθαλψιν.

Δὲν εἶναι δύσκολον νὰ ἐννοήσῃ τις τὴν μεγίστην σπουδαιότητα καὶ τὴν ἐπίδρασιν τὴν ὁποίαν θὰ ἔχῃ γενικῶς ἐπὶ τῆς Κοινωνίας τὸ ἔργον τῆς ἐξυγιάνσεως τῶν μητέρων καὶ τῶν παιδιῶν τοῦ λαοῦ. Ὑπάρχει φτώχεια, καὶ ἓνα Ἴδρυμα ὅπως τὸ Μαιευτήριον, τὸ ὁποῖον ἔρχεται νὰ ἀνακουφίσῃ τὰς πασχούσας τάξεις, προσφέρει μεγίστας ὑπηρεσίας. Ἄλλ' ὑπάρχει καὶ μία μεγαλύτερα πληγὴ, ἡ ὁποία ἔχει συνήθως περισσότερα καὶ χειρότερα θύματα ἀπὸ τὴν φτώχειαν, ἡ ἀμάθεια. Τὸ Μαιευτήριον τῆς Κυρίας Ἐλενας Βενιζέλου ἔρχεται νὰ πλήξῃ τὸν μέγαν αὐτὸν ἐχθρόν. Ἀπὸ τῆς ἀπόψεως ταύτης ἡ ἐπίδρασις του, θὰ ἤμποροῦσε νὰ πῆ κανεῖς, εἶναι ἀκόμη μεγαλύτερα τῶν ἀποτελεσμά-

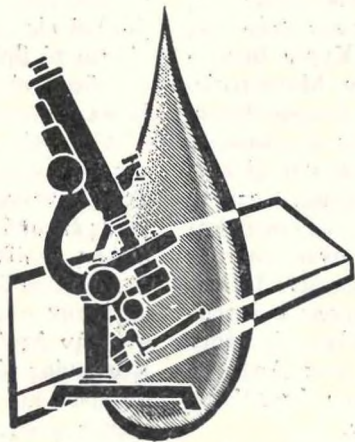
των πού θά εἶχεν ὡς ἀπλοῦν Μαιευτήριον.

Ἡ Κυρία Ἐλενα Βενιζέλου ἐσκέφθη ὄχι νά βοηθήσῃ μίαν ἐπίτοκον γυναῖκα εἰς τὸν τοκετόν της ἀπλῶς, ἀλλὰ νά τὴν ἀνανεώσῃ, νά τὴν ἐξυγιάνῃ καὶ νά ἐξασφαλίσῃ ὥστε τὸ παιδί τὸ ὁποῖον διὰ λόγους κληρονομικῶς ἢ ἄλλους θά ἦτο καταδικασμένον, νά σωθῇ ἀπὸ τὴν καταδίκην. Δὲν εἶναι ἀπλῶς Μαιευτήριον τὸ Ἴδρυμα αὐτό. Εἶναι τὸ καθαρτήριο ἀπὸ τὸ ὁποῖον θά περνᾷ μιά γυναῖκα σακατεμένη, μολυσμένη, καταδικασμένη καὶ μέλλουσα νά κληροδοτήσῃ τὴν καταδίκην καὶ στὸ παιδί της, καὶ θά ἐξέρχεται καθαρὴ, γερὴ, μὲ ἓνα παιδί τὸ ὁποῖον θά ἔχῃ μιά δευτέρα μητέρα εἰς τὸ Ἴδρυμα ἐκεῖνο. Ἡ Κυρία Βενιζέλου ἐνοιῶσε καλὰ ὅτι σωματικὴ περίθαλψις τῶν πτωχῶν τάξεων δὲν εἶναι ἀρκετὴ ἂν παραλλήλως δὲν χορηγηθῇ καὶ ψυχικὴ καὶ πνευματικὴ περίθαλψις.

Τὸ Μαιευτήριον «Μαρίκα Ἡλιάδη» εἶναι ὄντως ὄχι μόνον υγεία διὰ τὰς πτωχὰς μητέρας ἀλλὰ καὶ πηγὴ φωτός, φωτὸς πνευματικοῦ.

Τὸ ἐπιστημονικὸν μέρος τοῦ Μαιευτηρίου θά διευθύνῃ ὁ διαπρεπὴς ἐκ Κωνσταντινουπόλεως Μαιευτὴρ καὶ Γυναικολόγος κ. Σταυρίδης, αἱ δὲ διοικητικαὶ καὶ οἰκονομικαὶ ὑπηρεσίαι θά ἀνατεθοῦν εἰς τὸν Ἴατρόν κ. Ζανέτον, Διευθυντὴν τοῦ Προσφυγικοῦ Νοσοκομείου Θεσσαλονίκης, ὁ ὁποῖος ἀπέκτησε μακρὰν πείραν καὶ διεκρίθη ὡς Διευθυντὴς τῶν ἐθνικῶν φιλοπτώχων καταστημάτων τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τὰ ὁποῖα περιέθαλλον χιλίους ἄσθενεῖς.

Αὐτὸ εἶναι τὸ παλάτι μὲ τις γυναῖκες καὶ τὰ παιδιά τοῦ λαοῦ, ὅπως τὸ ὠνόμασεν ὁ πτωχὸς ἐργάτης πού ἀνέφερα προχθὲς καὶ τὸ ὁποῖον ἡ Κυρία Ἐλενα Βενιζέλου προσφέρει εἰς τὴν πόλιν τῶν Ἀθηνῶν.

ΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΔΗΜΑΡΧΟΥ ΑΘΗΝΑΙΩΝ

Κατά την ονομασίαν τῆς πρό τοῦ Μαιευτηρίου «Μαρίκα Ἡλιάδη» πλατείας εἰς πλατεῖαν Ἑλενας Ἐλ. Βενιζέλου ὁ Δήμαρχος Ἀθηναίων κ. Ἀγγελος Τσουκαλᾶς ἐξεφώνησε τὴν 8ην Νοεμβρίου 1959 τὸν κάτωθι λόγον:

Μὲ ἰδιαιτέραν συγκίνησιν ἐκτελῶ τὴν ἀπόφασιν τὴν ὁμόφωνον τοῦ Δημοτικοῦ Συμβουλίου Ἀθηναίων, νὰ δοθῇ τὸ ὄνομα τῆς μικρᾶς αὐτῆς πλατείας εἰς τὴν μεγάλην Ἑλληνίδα Ἑλεναν Βενιζέλου.

Σύντροφος τῆς ζωῆς τοῦ μεγίστου τῶν Ἑλλήνων τῆς ἐποχῆς μας, ἀλλὰ διεπομένη ἀπὸ ἓνα πνεῦμα ἀπέραντης μετριοφροσύνης, ἡ μεγάλη αὐτὴ Ἑλληνίς ἐγνώριζε νὰ ἴσται εἰς τὴν σκιάν τοῦ ἐνδόξου συζύγου της κατὰ τὰς στιγμὰς τὰς μεγάλας τῆς δόξης του καὶ τοῦ μεγαλείου του καὶ νὰ μοιράζεται μαζί του τὰς στιγμὰς τῶν πικριῶν καὶ τῶν ἀπογοητεύσεων, ὅπως ἐμοιράσθη μαζί του καὶ τὰς δολοφονικὰς σφαίρας τῆς Λεωφόρου Κηφισσίας. Εἰς τὴν ἐποχὴν τοῦ ρεαλισμοῦ εἰς τὴν ὁποίαν ζῶμεν, ἡ Ἑλενα Βενιζέλου ὑπῆρξε τὸ τελευταῖον ἴσως ὑπόλειμμα τῶν Μεγάλων Εὐεργετῶν τοῦ Γένους, ἡ ὁποία συνησθάνθη τὸ ὑπέρτατον χρέος νὰ διαθέσῃ πᾶν ὅ,τι ἦτο δυνατὸν νὰ διαθέσῃ ἐκ τῆς περιουσίας της δι' εὐγενεῖς καὶ ὠραίους σκοπούς. Ἐνα ἀπὸ τὰ δείγματα τῶν ἐκδηλώσεων τῆς μεγάλης αὐτῆς γυναικῆς ὑπῆρξε καὶ τὸ Μαιευτήριον «Μαρίκα Ἡλιάδη», εἰς τὸ ὁποῖον μετ' ὀλίγον θὰ γίνῃ ἐν συνεχείᾳ μία εορτὴ, καὶ ἀπετέλεσεν ἐπίσης καὶ ἐκδήλωσιν τῆς προσηλωσεῶς της, τῆς στοργῆς της καὶ τῆς ἀγάπης της πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν Πατρίδα τὸ γεγονός ὅτι ὡς τελευταίαν της ἐπιθυμίαν ἐξεδήλωσε τὸ νὰ μεταφερθῇ ἡ καρδία της ἐντὸς λυκίθου, ἡ ὁποία καὶ εὐρίσκειται σήμερον εἰς ἀπόστασιν ὀλίγων δεκάδων μέτρων ἀπὸ τὸ σημεῖον εἰς τὸ ὁποῖον εὐρισκόμεθα.

Ὅταν ὑπάρχουν ἔργα, οἱ λόγοι παρέλκουν.

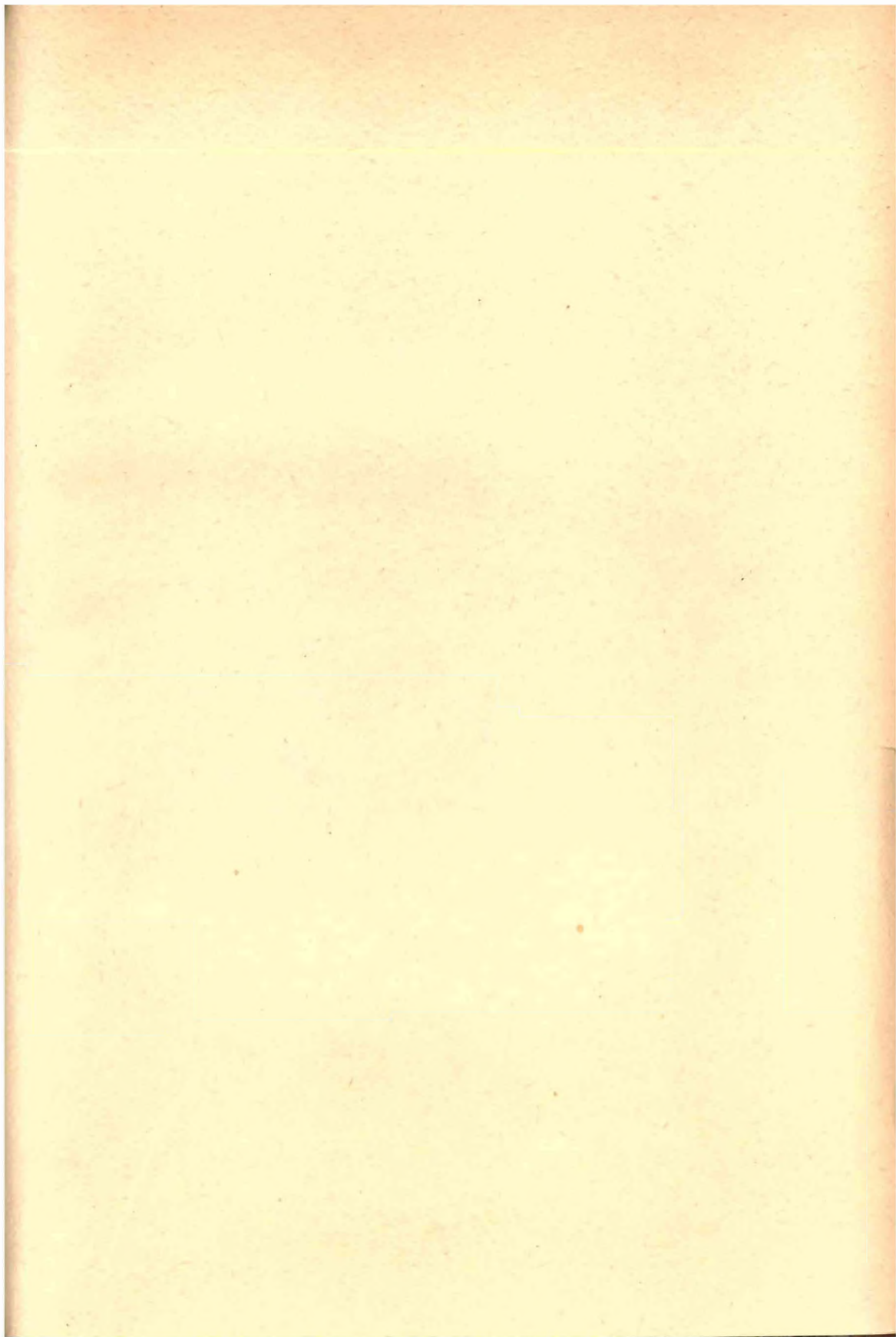
Θὰ ἤθελα ἀπλῶς νὰ ὑπομνήσω τί ἐπραξε, τί ἔκαμεν ἡ Ἑλενα Βενιζέλου κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς εὐγενοῦς ζωῆς της. Ἀνήγειρε τὸ παρὸν Μαιευτήριον «Μαρίκα Ἡλιάδη», ὅπως καὶ τὴν Σχολὴν τῶν καθυστερημένων παιδιῶν εἰς τὰς Ἀθήνας, τὸ Σκυλίτσειον Νοσοκομεῖον εἰς τὴν Χίον καὶ τὸ Βενιζέλειον Στάδιον εἰς τὰ Χανιά τῆς Κρήτης.

Συνέβαλεν εἰς τὴν ἀνέγερσιν τοῦ Νοσοκομείου τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ, καθὼς ἐπίσης καὶ τοῦ Γαλλικοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ. Ἐκτὸς αὐτῶν ὑπεστήριξε διὰ δωρεῶν καὶ ὑποτροφιῶν πολλοὺς Ἑλλήνας οἱ ὅποιοι κατέφυγον εἰς αὐτὴν διὰ νὰ ζητήσουν τὴν ἐνίσχυσίν της εἰς τὴν περαιτέρω ἀνάπτυξίν των, ἐπιστημονικὴν, καλλιτεχνικὴν καὶ ἄλλας, καὶ ἀκόμη ἐδώρισεν εἰς τὸ Ἑλληνικὸν Δημόσιον τὸ οἶκημα τῆς ἐν Λονδίῳ Ἑλληνικῆς Πρεσβείας, ἐδώρισεν εἰς τὸ Γηροκομεῖον τῶν Παρισίων γήπεδον χιλίων λιρῶν, περιέβαλεν πρὸ δύο ἐτῶν Οὐγγρους πρόσφυγας, κατὰ δὲ τὸν πρῶτον Παγκόσμιον Πόλεμον ἐδώρισεν εἰς τὸν Ἐρυθρὸν Σταυρὸν νοσοκομειακὸν αὐτοκίνητον πλήρως ἐξωπλισμένον.

Εἶναι ἴσως ἓνα μέρος ἀπὸ τὰ ὅσα ἔκαμεν ἡ Ἑλενα Βενιζέλου ὑπὲρ τοῦ τόπου της καὶ τῶν συμπατριωτῶν της.

Ὁ Δῆμος Ἀθηναίων, θεωρῶν ὅτι ἀποτίει ἐλάχιστον χρέος τιμῆς πρὸς τὴν Μεγάλην, ἐπαναλαμβάνω, αὐτὴν Ἑλληνίδα καὶ σύντροφον τῆς ζωῆς τοῦ μεγίστου τῶν Ἑλλήνων, δίδει τὸ ὄνομα τῆς Ἑλενας Βενιζέλου εἰς τὴν πλατεῖαν αὐτὴν.

ΓΑΛΑ ΕΜΠΙΣΤΟΣΥΝΗΣ

Γάλα πλήρες όξυνοισθέν
είς κόνιν, διά τήν κα-
νονικήν διατροφήν τών
βρεφών.

— ΠΡΟΪΟΝ ΝΕΣΤΛΕ —